

บทที่ ๕

การวิเคราะห์เรื่องอำนาจ

ในตอนแรก ของบทนี้ เราจะ เสนอเรื่องราว เฉพาะ กรณีที่เกิดขึ้นในชุมชน บ้านโคกแก้ว เรื่องราว เหล่านี้เป็น เรื่องราวของความขัดแย้งในชุมชน ผู้วิจัยจะ เสนอ เฉพาะ เรื่องที่สำคัญและ เป็น เรื่องที่รู้กันอย่างแพร่หลาย ในระดับบุคคลที่เป็น ชาวบ้านธรรมดาและบุคคลชั้นนำของชุมชนบ้านโคกแก้ว

เรื่องราว เฉพาะ กรณี เรื่องที่ ๑

เรื่องราว เฉพาะ กรณีที่เกิดขึ้น อันแสดงถึงภาวะผู้นำของพ่อชู้เกียรติ

เมื่อปลายปี ๒๕๑๘ (ก่อนที่ผู้วิจัยจะ เข้าไปทำการศึกษาในชุมชนนี้) ใค้ ชาวบ้านกลุ่มหนึ่ง เข้ามาชุมนุมประท้วงครูใหญ่ โรงเรียน เทวรักษ์ (ตั้งอยู่ในบริเวณวัด คาทอลิกโคกแก้ว) การชุมนุมประท้วงครั้งนั้นมีการถือป้าย โปสเตอร์ ขี้โลครูใหญ่ จากการ ประท้วงทั้งคำพูดและข้อความในป้ายประท้วงแสดงให้เห็นว่า ครูใหญ่ โรงเรียน เทวรักษ์ในขณะนั้นไม่เป็นที่ต้องการของชาวบ้าน (กลุ่มนี้อาจว่าเป็นชาวบ้าน ทั้งหมด) ต่อมาครูใหญ่ได้รับคำสั่งจากพ่อชู้เกียรติ ในฐานะผู้จัดการ โรงเรียน เทวรักษ์ให้ลาออกจากการ เป็นครูใหญ่ และการ เป็นครูสอนใน โรงเรียน เทวรักษ์ แต่ครูใหญ่ไม่ยอมรับทราบคำสั่งนั้น พ่อชู้เกียรติ นำเรื่องไปปรึกษากับสังฆราชที่บ้าน หัวไผ่ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี สังฆราชมีคำสั่งให้นำเรื่องนี้เข้าประชุม การ ประชุมในวันนั้นมีสังฆราชเป็นประธานในที่ประชุม มีพ่อชู้เกียรติ ครูใหญ่ และบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับ การ ศึกษาของคณะสงฆ์คาทอลิกในเขตนั้น เข้าประชุมด้วย ๒ - ๓ คน ผู้ทำวิจัยไม่มี โอกาส เข้าสังเกตการณ์ในที่ประชุมจึงทำได้แค่ เพียงพอฟังผล การ ประชุม

อยู่ชั้นล่างของอาคารที่ประชุม การประชุมทำกันบนชั้นสองของอาคาร การประชุมในวันนั้นจะต้องมีการ ถกเถียงและโต้แย้งกันอย่างหนัก โดยเฉพาะกรณีคือ พอชฎเกียรติ และครูใหญ่ ผู้วิจัยจึงได้ยินเสียงผู้เข้าร่วมประชุมดังอย่างชัดเจนในบางตอน การประชุมในวันนั้นใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง ผลการประชุมก็คือ ยังไม่มีข้อยุติ แต่ผู้วิจัยทราบว่า (ผู้เข้าร่วมประชุมท่านหนึ่งได้เล่าให้ผู้ทำวิจัยฟังในภายหลัง) ครูใหญ่ได้ขอมาต่อพอชฎเกียรติในกรณีที่บางครั้งครูใหญ่เชื่อว่าจาที่รุนแรงต่อพอชฎเกียรติ ซึ่งเป็นสงฆ์ อันเป็นการไม่บังควร และครูใหญ่ได้ขอโอกาสบริหารงานในตำแหน่งครูใหญ่ในโรงเรียนเทวรัถย์ต่อไปใหม่ เพื่อเป็นการพิสูจน์ความสามารถของตนเอง

เมื่อพอชฎเกียรติกลับถึงวัดคทาตลอดโลกวัด ในคืนวันนั้นผู้วิจัยได้ทราบว่า (และได้มีโอกาสอ่านข้อความในจดหมายนั้นในวันรุ่งขึ้น) พอชฎเกียรติได้ทำหนังสือถึงศึกษาธิการอำเภอบึงสามพัน เรื่องวอนขอให้ครูใหญ่ออกจากโรงเรียนเทวรัถย์ แต่ทางศึกษาธิการอำเภอบึงสามพันไม่ได้ทำอะไรลงไป

จากการสอบถามถึงเบื้องหลังของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นครั้งนี้ ทั้งจากชาวบ้านทั่วไป และบรรดาผู้ที่ถือได้ว่าเป็นผู้นำของชุมชนโคกวัดได้ความว่า ครูใหญ่โรงเรียนเทวรัถย์คนปัจจุบันนี้จบการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ ๖ (ม.ศ. ๓ ในปัจจุบัน) นอกจากจะเป็นครูสอนหนังสือและครูใหญ่ซึ่งมีหน้าที่ในการบริหาร การศึกษาของโรงเรียนแล้ว ครูใหญ่คนนี้ยังหารายได้จากกรวิ่งเต็นติคตอ "ธุรกิจ" ต่าง ๆ อีกด้วย ที่สำคัญคือรับเป็นผู้ติดต่อระหว่างชาวบ้านรายที่ต้องการ ความสะดวกกับข้าราชการที่กิ่งอำเภอนี้ เวลาส่วนใหญ่วันหนึ่ง ๆ ครูใหญ่จะเข้าไปในการติดต่อกับข้าราชการบนที่ว่าการกิ่งอำเภอบึงสามพัน มากกว่าเวลาที่จะไปทำการสอนและบริหารงานการศึกษาในโรงเรียน พอชฎเกียรติในฐานะที่เป็นผู้จัดการและเจ้าของตามกฎหมาย จึงต้องเข้ามาทำหน้าที่ต่าง ๆ ในการบริหารงานในโรงเรียนเสียเอง เช่น การรับครูใหม่ การปกครอง ควบคุมสอน การรับเด็กใหม่เข้าเรียน จึงทำให้พอชฎเกียรติไม่พอใจครูใหญ่ที่ไม่เอาใจใส่ในกิจการของโรงเรียน มีวแต่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัวจากธุรกิจบนที่ว่าการกิ่งอำเภอบึงสามพัน

ผลงานในด้านการบริหารงาน โรงเรียนไม่เคยมีอีกประการหนึ่งเนื่องจากครูใหญ่จบการศึกษาเพียงชั้นมัธยมปีที่ ๖ และไม่เคยสอบวุฒิปริญญาได้เลย และบางครั้งเมื่อครูประจำชั้นหรือประจำรายวิชาลาป่วยหรือติดธุระส่วนตัวในบางวัน ครูใหญ่ก็ไม่สามารถสอนแทนได้ แต่กลับปล่อยให้เด็กให้ออกวิ่งเล่นในสนามของโรงเรียน เรื่องนี้สร้างความไม่พอใจให้กับพ่อชู้เกียร์อย่างยิ่ง ถึงกับกล่าวแก่ผู้ทำวิจัยว่า "คุณก็คิดเอาเองก็แล้วกันว่า เขาขาดความสามารถในการสอนเพียงใด" จากการพูดคุยกับครูที่สอนในโรงเรียนแห่งนี้ทำให้ผู้วิจัยทราบว่า ความไม่พอใจที่พ่อชู้เกียร์มีต่อครูใหญ่ทำนองนี้มีมาก่อนที่ผู้ทำวิจัยจะเข้าไปในหมู่บ้านนั้นนานแล้วและบางครั้งพ่อชู้เกียร์ติดกับครูใหญ่จะใช้คำพูดที่รุนแรงเข้าหากัน นับวันความรุนแรงระหว่างพ่อชู้เกียร์ติดกับครูใหญ่ก็เพิ่มขึ้น และชาวบ้านทั่ว ๆ ไปก็รู้ถึงความขัดแย้งอันนี้ด้วยเช่นกัน

นอกจากนี้แล้วครูใหญ่ยังมีเรื่องขัดแย้งกับชาวบ้านที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งด้วย คือ ในปี ๒๕๑๔ นั้นเอง ครูใหญ่ได้นำชาวบ้านไปแจ้งให้ชาวบ้านในชุมชนทราบว่า มีที่ดินสาธารณะที่ทางราชการจะเปิดให้ประชาชนได้เข้าไปถือครอง เป็นกรรมสิทธิ์ได้ ชาวบ้านส่วนใหญ่ในท้องที่ดินเหล่านั้น โดยชาวบ้านในชุมชนโดยทั่วจำนวนมาก เป็นผู้คัดค้านไว้กับทางราชการให้ โดยครูใหญ่เรียกค่าตอบแทนคนละ ๑๐๐ บาท โดยครูใหญ่อ้างว่าจะเอาเงินจำนวนนี้เป็นทุนในการคัดค้านไว้ และค่าเลี้ยงดูต่าง ๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่จึงลงบัญชีรายชื่อกันไว้ เป็นหลักฐานพร้อมทั้งจ่ายเงินให้ครูใหญ่ไป ๑๐๐ บาท แต่ผลที่ปรากฏออกมาในเรื่องนี้ก็คือมีชาวบ้านจำนวนไม่กี่คนเท่านั้นที่ได้กรรมสิทธิ์ในที่ดินดังกล่าว ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้อะไรเลย ชาวบ้านจึงพากันไปขอเงินคืนจากครูใหญ่แต่ครูใหญ่ไม่ยอมคืนให้ โดยอ้างว่าได้จ่ายเงินจำนวนนี้ไปใช้ เป็นค่าเลี้ยงดูคัดค้านไว้ในเรื่องนั้นหมดแล้ว ชาวบ้านจึงโกรธและเข้าใจว่าครูใหญ่หลอกลวงหากินโดยการหลอกลวงชาวบ้าน แต่ชาวบ้านก็ไม่สามารถจะทำอะไรกับครูใหญ่ได้

ขณะเดียวกันนี้ก็มีบุคคลผู้หนึ่งที่ทำงานอยู่ที่กรุงเทพฯ บุคคลผู้นี้เกิดและอยู่ในชุมชนโคกศักดิ์นี้ ภายหลังจากที่จบการศึกษาในโรงเรียนเทวรักษ์แล้ว ก็ออกไปศึกษาต่อจนกระทั่งจบการศึกษาระดับปริญญาตรีที่กรุงเทพฯ และหลังจากจบการศึกษาแล้วก็ทำงานที่กรุงเทพฯ นั้นเอง บุคคลผู้นี้ติดต่อกับญาติพี่น้องของตนในชุมชนโคกศักดิ์เสมอ ในระยะนั้น (ก่อนหน้าจะมีการชุมนุมประท้วงประมาณ ๓ เดือน) บุคคลผู้นี้ได้เข้ามาติดตามเรื่องราวความขัดแย้งระหว่างครูใหญ่กับพ่อชู้เกียรติ และทั้งกับชาวบ้านจากชุมชนบ้านโคกศักดิ์ และเขาก็บันทึกความไม่ดีของครูใหญ่ไว้ตามที่ได้ยินจากปากคำของชาวบ้าน ต่อจากนั้นเขาผู้นี้ก็ได้พบกับพ่อชู้เกียรติ และได้แจ้งกับพ่อชู้เกียรติให้ทราบว่าตนและชาวบ้านจะทำการประท้วงและขับไล่ครูใหญ่ออกจากโรงเรียนเทวรักษ์ ผลก็คือในเช้าวันรุ่งขึ้น พ่อชู้เกียรติได้ออกจากวัดไปตั้งแต่เขามืด ตกเวลาสายชาวบ้านกลุ่มหนึ่งก็ได้จัดการชุมนุมประท้วงครูใหญ่ขึ้นในบริเวณวัดนั่นเอง เมื่อการประท้วงผ่านพ้นไปแล้ว ครูใหญ่ได้พบกับพ่อชู้เกียรติก็ถามพ่อชู้เกียรติว่าทำไมจึงยอมให้ชาวบ้านมาชุมนุมประท้วงตนในบริเวณวัดอย่างนี้ เพราะสถานที่นี้เป็นสถานที่ของสงฆ์ แทนที่พ่อชู้เกียรติจะตอบคำถามนี้ พ่อชู้เกียรติกลับตอบครูใหญ่ว่า "ก็ครูไม่ดีนี่ ชาวบ้านเขาก็พากันขับไล่ละซี"

สำหรับจดหมาย "วอนขอให้ครูใหญ่ออกจากการ เป็นครูสอนโรงเรียนเทวรักษ์นั้น" ปรากฏว่าทางศึกษาธิการที่กิ่งอำเภอไม่ได้พิจารณาสั่งการแต่อย่างใด ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ผู้หนึ่งซึ่งประจำอยู่ ณ ที่ว่าการกิ่งอำเภอได้ให้เหตุผลแก่ผู้วิจัยว่าจากจดหมายที่ขาดหลวงส่งมาถึงฉบับเดียวกันนี้ว่าเป็นเรื่องการขัดแย้งส่วนตัว และใช้อารมณ์เข้าตัดสินกัน ถ้าเป็นเรื่องของเหตุผลจริง ๆ แล้ว ขาดหลวง (หมายถึงพ่อชู้เกียรติ) จะต้องมาปรับทุกข์ควาจาหรือหนังสือหารือ หรือหนังสือว่ากล่าวตักเตือนว่าครูใหญ่ได้กระทำความผิดอะไร แล้วส่งสำเนาหนังสือมาให้ทางศึกษาธิการที่กิ่งอำเภอรับทราบไว้ก่อนหน้าที่จะมีหนังสือ "วอนขอให้ครูใหญ่ออกจากการ เป็นครูสอนโรงเรียนเทวรักษ์" บ้างแล้ว แต่ไม่มีเลย พระขาดหลวงทำขามตอนอย่างมากมาย ซึ่งก็แสดงให้เห็นว่าขาดหลวงใช้อารมณ์เป็นหลัก จากการสัมภาษณ์ครูในโรงเรียนเทวรักษ์

ผู้หนึ่ง ซึ่งจัดอยู่ในฐานะที่เป็นผู้นำชุมชนที่สำคัญคนหนึ่ง ทำให้ทราบว่า ครัวใหญ่กับ
 ชาราชการทางกิ่งอำเภอสนิทสนมกันอย่างมาก ชาราชการที่กิ่งอำเภอจะไม่ทำให้
 ครัวใหญ่ต้องเสื่อมเสียเลย สำหรับความเห็นของครูผู้เห็นว่า พ่อชูเกียรติก็ทำ
 รุนแรงเกินกว่าเหตุและมักจะทำอะไรที่รุนแรงเกินกว่าเหตุทำนองนี้เสมอ ๆ ครูผู้
 กล่าวแก่ผู้ทำวิจัยว่า "การชุมนุมประท้วงและการขับไล่วัดครูใหญ่ พ่อชูเกียรติต้องมี
 ส่วนรับรู้ในแผนการแน่นอนแต่ท่านก็ไม่ได้เป็นผู้ริเริ่มลงมือเอง เพราะมีบุคคลหนึ่ง
 ซึ่งปัจจุบันทำงานอยู่ในกรุงเทพฯ แต่มีญาติพี่น้องอยู่ในชุมชนโคกวัดและตัวบุคคลผู้
 ก็เกิดที่โคกวัดนี้ด้วย เป็นผู้ดำเนินการ บุคคลผู้นี้ก็เคยมาพบกับผมเองด้วย นั่นแสดง
 ว่าพ่อชูเกียรติได้อาศัยบุคคลผู้นี้เป็นผู้ริเริ่มซึ่งการริเริ่มนี้เขาดำเนินการเอง แต่เมื่อ
 จะมีการชุมนุมประท้วงในวันรุ่งขึ้นแน่นอน เขาจึงนำเรื่องเข้าปรึกษาพ่อชูเกียรติ
 นอกจากนั้นส่วนหนึ่งของการประท้วงที่เกิดขึ้นได้นั้นก็เพราะความโกรธแค้นของชาวบ้าน
 ที่มีต่อครูใหญ่ เพราะความเชื่อที่ว่าครูใหญ่คือมนุษย์ที่หากินด้วยการหลอกลวงเพื่อนบ้าน
 (ซึ่งในระยะหลังก็มีข่าวลือในชุมชนโคกวัดว่าครูใหญ่เรียกเก็บเงินค่าออกใบสุทธิให้
 ถ้าใครไม่ยอมเสียเงินก็จะแกลงหางเหี่ยวเอาไว้ว) ซึ่งความโกรธแค้นของชาวบ้าน
 ในเรื่องนี้พ่อชูเกียรติรู้ดีโดยตลอด

ผลที่ปรากฏออกมาในเรื่องนี้ก็คือ ทั้งการประท้วงของชาวบ้าน (ชาวบ้าน
 หลายคนยืนยันกับผู้วิจัยว่า จำนวนคนที่เข้าร่วมในการชุมนุมประท้วงในคราวนั้นไม่
 มากนัก เมื่อเทียบกับจำนวนของชาวบ้านทั้งหมดแล้วจะเป็นอัตราส่วนที่น้อยมาก)
 และจดหมายวอนขอให้ครูใหญ่ออกจากโรงเรียนในโรงเรียนเทวรักษ์ ซึ่งพ่อ
 ชูเกียรติ เป็นผู้จัดส่งไปให้ศึกษาธิการที่กิ่งอำเภอ ก็ไม่สามารถทำให้ครูใหญ่ออก
 จากโรงเรียนเทวรักษ์ได้ แม้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะเกลียดชัง
 ครูใหญ่ และบาดหลวงก็ยังไม่ชอบหน้าครูใหญ่ ครูใหญ่ก็ยังเป็นครูใหญ่โรงเรียนนี้
 ต่อไป และในขณะที่ทางคณะสงฆ์มีความประสงค์ที่จะให้พ่อชูเกียรติย้ายออกจากวัด
 คาทอลิกโคกวัดมาประจำอยู่ที่วัดหัวไผ่ซึ่งเป็นวัดคาทอลิกที่ใหญ่กว่าวัดที่ชุมชนบ้านโคกวัด
 เพื่อที่พ่อชูเกียรติจะได้ฝึกฝนภาษาอิตาเลียน และทบทวนภาษาละตินเพราะทางการ

คณะสงฆ์คาทอลิกจะส่งพ่อชู้เกียรติกีไปกรุงโรม ภายใน ๑ หรือ ๒ ปีข้างหน้า
 คุ้มเหตุนี้ทางพ่อชู้เกียรติกีจึงไม่สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่มีอยู่ในเรื่องนี้ให้เด็กซาค
 ลงไปได้

เรื่องราว เฉพาะ กรณี เรื่องที่ ๒

นายสมาน ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ คนปัจจุบันในฐานะที่เป็นชาวบ้านที่เช่าที่ดิน
 ของวัดคาทอลิกโคกวัด ทำไร่นาสวนมาตลอด แต่พอมาถึงปี ๒๕๑๖ นายสมาน
 กลับไม่ยอมเสียค่าเช่าที่ดินให้กับทางวัด จนในที่สุดเรื่องราวนี้ได้ถูกนำเข้าสู่
 ในที่ประชุมคณะกรรมการวัด ได้มีกรรมการหลายคนเอาเรื่องนี้มาถามนายสมาน
 นายสมานกล่าวตอบในที่ประชุมว่า ที่ดินทั้งหมดที่ตนทำกินอยู่นั้นเป็นของตน ซึ่งตนมี
 หลักฐานคือ ใบ น.ส.ต. แสดงใหญ่โต ซึ่งก็ปรากฏว่า นายสมานมีใบ น.ส.ต. ๓
 จริง ๆ จึงเกิดเป็นเรื่องขัดแย้งกันขึ้น ชาวบ้านหลายรายได้เล่าถึงเหตุการณ์ใน
 ที่ประชุมกรรมการวัดในวันนั้นให้ผู้วิจัยฟังว่า มีการถกเถียงอย่างรุนแรง (ที่จริงแล้ว
 ควร เรียกว่าทะเลาะกันจะเหมาะกว่า) กรรมการวัดคนอื่น ๆ หลายคนได้ยกเหตุผล
 มาคัดค้านในที่สุดว่าที่ดินดังกล่าว เป็นของนายสมานจริง ทำไมนายสมานจึงต้อง
 ทำสัญญาเช่ากับทางวัดและก็เสียค่าเช่าให้วัดทุกปี ทำให้นายสมานจนมุมด้วยเหตุผล
 ซึ่ง เหตุการณ์ในครั้งนั้นชาวบ้านส่วนใหญ่เชื่อว่าคงทำให้นายสมาน เสียหน้าและอับอาย
 อย่างมาก

เรื่องราว เฉพาะ กรณี เรื่องที่ ๓

เป็นที่สืบเนื่องมานานที่แต่ละรอบปีชุมชนบ้านโคกวัดจะจัดงานฉลองนักบุญ
 เทวารักษ์ ซึ่งถือว่าเป็นนักบุญประจำวัดคาทอลิกโคกวัด และในงานประจำปีทุกปีที่
 ผ่านมา ค่ายร่วที่ประจำอยู่ที่กิ่งอำเภอโคกปีบจำนวนหนึ่งจะได้รับเชิญมาให้ทำหน้าที่
 ในการรักษาความปลอดภัยและความสงบเรียบร้อยในบริเวณงาน ตลอดจนทำหน้าที่
 ฝ้าและเก็บบัตรผ่านประตูทางเข้า (ภายในบริเวณวัดจะมีโทรทัศน์ต่าง ๆ คุ้ม)

ซึ่งปกติทุกปีก็ไม่มีเรื่องขัดแย้งอะไรกัน แต่ในปีนี้ (๒๕๑๘) กรรมการวัดสว่างมาก เห็นสมควรให้เอาทหารที่ประจำอยู่ที่ค่ายทหาร จังหวัดปราจีนบุรีมาร่วมรักษาการ ค่าย นายสมานได้คัดค้านว่า ทางตำรวจจะไม่พอใจ เพราะการ เอาทหารมารักษาความสงบในบริเวณงานนั้น เท่ากับข้ามหน้าข้ามตาตำรวจเขาไป กรรมการคนอื่น ๆ ได้คัดค้านนายสมานว่า จะเป็นการข้ามหน้าข้ามตาตำรวจที่ถึงอำเภอดอกบึงไปได้ อย่างไรก็ตาม ในเมื่อการ รักษาความสงบภายในบริเวณงานครั้งนี้จะเจ็ดูทั้งทหารและตำรวจไม่ได้คัดตำรวจทิ้งไปเลย และการที่เอาทหารมาร่วมคายนั้นก็เพราะว่า ตำรวจที่เคยมารักษาการณ์ในงานทุก ๆ ปีที่ผ่านมานั้นมักจะเป็นตำรวจเด็กหนุ่ม ๆ พอเข้าคุมประตูเข้าบริเวณงานก็มักปล่อยให้เขาฟรี กันเสียจำนวนมาก (โดยเฉพาะพวกสาว ๆ) ทำให้ทางวัดต้องขาดรายได้ไปเป็นจำนวนมาก จึงควรที่จะหาวิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการควบคุม โดยเอาทหารร่วมกับตำรวจ ผลของการประชุมในวันนั้นปรากฏว่า นายสมานยืนยันว่าจะเอาแต่ตำรวจ เขารักษาความสงบและคุมประตูเท่านั้น เป็นฝ่ายแพ้ ซึ่งเรื่องนี้เป็นเรื่องที่แสดงให้เห็นว่าแม่แตบรรดาผู้นำชุมชนคนอื่น ๆ ซึ่งแต่ก่อนนั้นพวกนี้ก็เชื่อและยอมตามคำพูดของนายสมานเสมอ แต่ในปัจจุบันไม่เป็นเช่นนั้นแล้ว

ต่อจากนี้เราจะนำเรื่อง เฉพาะ กรณีมาผสมกับข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้รับมาจากการบอกเล่าของชาวบ้าน เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงอำนาจ ภาวะผู้นำของบุคคล ชื่อนำเป็นรายบุคคลไป ดังต่อไปนี้

๑. พอชู่เกียรติ อำนาจของพอชู่เกียรตินั้นโดยความเป็นจริงแล้ว เป็นอำนาจที่ติดมากับตำแหน่ง เจ้าอาวาสวัดคทาตลิตโคกวัดเสี้ยมมากกว่า และในฐานะที่แท้จริงวัดคทาตลิตโคกวัดคันทันนอกจากเป็นสถานศาสนาในชุมชนบ้านโคกวัดแล้ว วัดนี้ยังได้ครอบครองสิ่งสำคัญอื่น ๆ ไว้ด้วย ที่เห็นเด่นชัดก็คือ วัดเป็นเจ้าของโรงเรียน เทวรักษ์ซึ่งเป็น โรงเรียนที่ชาวบ้านถือกันว่าเป็นโรงเรียนของบ้านโคกวัด และที่ดินส่วนใหญ่ซึ่งชาวบ้านเกือบทั้งหมดเขา เพื่ออยู่อาศัยและทำมาหากิน ตำแหน่งเจ้าอาวาส

วัดคาทอลิกจึงเป็นตำแหน่งซึ่งทำหน้าที่ในการควบคุมสิ่งสำคัญเหล่านี้ด้วย นั่นก็คือ
ตำแหน่งนियม เป็นตำแหน่งที่มีอำนาจอันสำคัญมากสุดในชุมชนบ้านโคกศักดิ์

ความสำคัญอีกประการหนึ่งของตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดคาทอลิกโคกศักดิ์ก็คือ
เป็นตำแหน่งผู้จัดการ คานศาสนาคาทอลิกเมื่ออำนาจสูงสุดในบริเวณวัด และชุมชน
บ้านโคกศักดิ์อีกด้วย หน้าที่สำคัญของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งนี้ก็คือ ประธานในการประกอบ
พิธีกรรมต่าง ๆ ในทางศาสนาคาทอลิก (ความเป็นจริงแล้วบาทหลวงธรรมดาของ
ศาสนาคาทอลิก ชาวบ้านชุมชนบ้านโคกศักดิ์มีคุณค่าที่สูงมากอยู่แล้ว ซึ่งขอเท็จจริง
ในแง่หนึ่งนอกจากชาวบ้านชุมชนนี้เกือบทั้งหมดจะเป็นผู้นับถือศาสนาคาทอลิกและถือเอา
ศาสนาคาทอลิกเป็นศาสนาประจำหมู่บ้านแล้วยังขึ้นอยู่กับความรู้ ความเข้าใจที่ตรงกับ
ขอเท็จจริงที่ว่า การไผ่ซึ่งสถานภาพของการ เป็นบาทหลวงในศาสนาคาทอลิกต้อง
ผ่านขั้นตอนหลายขั้นตอนที่ใช้ทั้งระยะเวลาที่ยาวนานและความอดทนและศรัทธาอย่าง
มาก) ในฐานะที่อยู่ในตำแหน่งนี้พอจะเกี่ยวถึงกับเกี่ยวข้องกับชาวบ้านใน
ชุมชนอย่างมาก เพราะขั้นตอนต่าง ๆ ของชีวิตของชาวบ้านจะมีพิธีกรรมทางศาสนา
คาทอลิกเข้าไปเกี่ยวข้องกับอยู่ด้วย ตั้งแต่เกิดจนถึงตาย และบทบาทในตำแหน่งนี้
ของพอจะเกี่ยวถึงมีส่วนอันสำคัญที่ทำให้พอจะเกี่ยวถึงกับตัวแทนของศาสนาจักรคาทอลิกใน
สายคาของชาวบ้านในชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญมากในแง่ของ เกียรติภูมิและการอยู่
ใกล้ชิดในค่านิยมใจของชาวบ้าน

นอกจากนี้บทบาทของเจ้าอาวาสวัดคาทอลิกโคกศักดิ์นั้นยังต้องมีบทบาทที่
สำคัญในการ เป็นผู้ตัดสินปัญหาขัดแย้งระหว่างชาวบ้านที่เป็นสมาชิกครอบครัวเดียวกัน
ญาติพี่น้องกัน เพื่อนบ้านร่วมชุมชนเดียวกัน ความขัดแย้งที่เป็นปัญหาสำคัญที่ผู้ดำรง
ตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดคาทอลิกโคกศักดิ์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องด้วยบ่อย ๆ ความขัดแย้งที่
สืบเนื่องมาจากการขาดแคลนที่ดิน บทบาทสำคัญอีกประการหนึ่งที่เจ้าอาวาสวัดคาทอลิก
ได้ทำสืบต่อกันเป็นระยะเวลานานแล้วก็คือการ เป็นตัว เชื่อมระหว่างชาวบ้านชุมชนบ้าน
โคกศักดิ์กับชุมชนข้างเคียง ซึ่งสิ่งนี้ก็เป็นทั้งการแก้ไขข้อขัดแย้งและป้องกันความขัดแย้ง

ระหว่างชาวบ้านชุมชนบ้านโคกวัดกับชาวบ้านชุมชนข้างเคียงที่เกิดขึ้นแล้วหรืออาจจะเกิดขึ้นได้นั่นเอง

ส่วนในกรณีที่ เป็นบุคคลิกของพ่อฐูเกียรติ นั้น แม้ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่จะให้ความเคารพนับถือท่านในฐานะที่เป็น "พ่อ" ของชาวบ้านก็ตาม แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็กล่าว โดยสอดคลองตอ กันว่าพ่อฐูเกียรติ เป็นบุคคลที่มีอารมณ์รุนแรง และมีชาวบ้านอีกจำนวนหนึ่งที่กล่าวว่าหลายครั้งพ่อฐูเกียรติ ได้ทำให้คนเห็นว่า "ดูแก่อำนาจ" เพราะ เมื่อท่านมีอารมณ์แล้วการใช้เหตุผลจะน้อยลง บุคคลิกของพ่อฐูเกียรติ ส่วนนี้ ในสายตาของชาวบ้านนับว่า เป็นข้อจำกัดยิ่งในการใช้อำนาจ เพื่อกะทำการของพ่อฐูเกียรติ เรื่องราวเฉพาะกรณี เรื่องที่ ๑ นั้น เป็นตัวอย่างที่ดียิ่ง ทั้งๆ ที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ชอบครูใหญ่ โรงเรียน เทวรักษ์ ซึ่งความรู้สึกของชาวบ้านในแง่นี้ สอดคล้องกับชาวบ้าน แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ไม่แสดงออก โดยการร่วมประท้วงขับไล่ครูใหญ่ (นอกจากนี้ เรื่องราวเฉพาะกรณี เรื่องที่ ๑ นั้น ยังแสดงให้เห็นขอบเขตอำนาจของพ่อฐูเกียรติ ว่าถูกจำกัดด้วยบรรทัดฐานของชุมชน และอำนาจจากภายนอกชุมชนซึ่งเราจะได้กล่าวถึงในภายหลัง ในตอนวิเคราะห์ถึงประเด็นทางสังคมและอำนาจจากภายนอกชุมชน)

บทบาทในฐานะบุคคลอีกประการหนึ่งที่ เราพอจะมองเห็นได้สำหรับพ่อฐูเกียรติ ก็คือการพยายามเผยแพร่ทัศนคติใหม่ ๆ ให้กับชาวบ้าน เช่น การวางแผนครอบครัว การจัดให้ผู้เชี่ยวชาญในเทคนิคการเพาะปลูก คานต่าง ๆ มาแนะนำให้กับชาวบ้าน การพยายามให้ชาวบ้านเป็นผู้ตรงต่อเวลา สิ่งเหล่านี้แน่นอนจะเห็นได้ว่าเป็นสิ่งมีประโยชน์ แต่สำหรับชาวบ้านโคกวัดส่วนใหญ่แล้ว เป็นประโยชน์ของสิ่งเหล่านี้ไม่มากนักและบางอย่างก็กลายเป็นสิ่งฝืนความรู้สึกของตนเอง โดยเฉพาะการฝึกให้เป็นผู้ตรงต่อเวลา และเมื่อเปรียบเทียบบทบาทส่วนบุคคลของพ่อฐูเกียรติ กับพ่อเจ้าวัดเดิม ๆ ที่เคยผ่านมาแล้ว พ่อฐูเกียรตินับว่าเป็นรอง และชาวบ้านมักจะเปรียบเทียบผลงานของพ่อเจ้าวัดคนปัจจุบันกับการตั้งเคร ศิษย์นิย่นของพ่อเจ้าวัดในอดีตเสมอ

โดยสรุปแล้ว เราจัดรูปแบบอำนาจของพหุ ภิเษยตินั้น เป็นสิทธิอำนาจ แบบ Traditional Authority ซึ่งเป็นอำนาจที่ขึ้นอยู่กับชนธรรม เนียม ประเพณี และเป็นอำนาจที่ติดมากับตำแหน่งของเจ้าอาวาสวัดคาทอลิกโคกวัด ซึ่งเป็นตำแหน่งการปกครองทางศาสนาที่สืบทอดกันมาช้านาน ส่วนอำนาจที่ สืบเนื่องมาจากบุคคลิกภาพ ความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งหรือความ สามารถในการตอบสนองความต้องการของบุคคลต่าง ๆ ในสถานการณ์เฉพาะนั้น ๆ นับได้ว่าพหุ ภิเษยติมีค่อนข้างน้อย

๒. พอมานะ อำนาจของพอมานะนั้นส่วนหนึ่ง เป็นสิ่งที่เกิดตามมาจาก สถานภาพความเป็นบาทหลวงหรือสงฆ์ของคาทอลิก ซึ่งส่วนนี้จัดได้ว่าแหล่งของ อำนาจของพอมานะส่วนหนึ่งคล้ายคลึงกับพหุ ภิเษยติ แต่ถ้าวัดพิจารณาทำให้ ลึกซึ้งแล้วยังมีลักษณะอื่น ๆ ที่ทำให้อำนาจของพอมานะ กับพหุ ภิเษยติแตกต่างกัน สิ่งที่เราเห็นได้ชัดว่าแตกต่างกันประการแรกก็คือ พอมานะ เป็นแค่เพียงบาทหลวงที่มา ประจำอยู่ในวัดคาทอลิกโคกวัดในฐานะบาทหลวงธรรมดา มีใช้ตำแหน่งของการ ปกครองทางศาสนาแต่อย่างไร พอมานะจึงไม่สามารถใช้ตำแหน่งเหล่านี้มาทำให้เกิดอิทธิพลอำนาจกับตัวเองได้เหมือนกับพหุ ภิเษยติ แต่สิ่งนี้ก็เป็นที่ข้อดีของพอมานะ อีกด้วยเช่นเดียวกัน เพราะตำแหน่งพ่อเจ้าวัดหรือเจ้าอาวาสวัดนั้นจะต้องยุ่งเกี่ยวกับ ความขัดแย้งของชาวบ้านบ่อย ๆ และมีจะต้องเป็นผู้ตัดสินชี้ขาดให้ด้วย ดังนั้น จึงค่อนข้างต่อความรู้สึกของชาวบ้านที่จะคิดว่า "เป็นผู้ที่ไม่เที่ยงธรรม" หรือ "ตัดสินใจด้วยอารมณ์" ดังนั้นในแง่ที่เราจึงมองเห็นได้ว่าพอมานะได้อาศัยเกียรติภูมิ และการยอมรับของชาวบ้านในฐานะบาทหลวงมาทำให้เกิดอิทธิพลหรืออำนาจด้วยการ ชักจูงใจ เสียมากกว่ามิใช่ด้วยการขู่บังคับหรือการใช้พลังบังคับแต่อย่างใด

จากการสอบถามพูดคุยกับชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกวัด ผู้วิจัยไม่เคยพบว่า มีผู้ใดคำหนิหรือแสดงความรังเกียจต่อพอมานะ ตรงข้ามกับไต่ถามแต่คำสรรเสริญ (ชาวบ้านบางคนซึ่งคำหนิและไม่ชอบพหุ ภิเษยติก็นิยมยกย่องพอมานะด้วยเช่นกัน) นั้น ก็ทำให้เราพอมองเห็นได้ว่าพอมานะ เป็นพอมานะซึ่งปราศจากความขัดแย้งใจ ๆ กับชาวบ้าน

และเมื่อเราได้พิจารณาถึงบทบาทที่พอมานะไ้ทำลงไปตั้งแต่เข้ามาเป็น
 บาทหลวงที่วัดคาทอลิกโคกแก้ว ที่บุรีรัมย์ได้เสนอรายละเอียดในบทที่แล้วนั้น ก็คงทำ
 ให้เราเห็นได้ว่าอำนาจส่วนใหญ่ของท่านนั้นอยู่ที่การนำสิ่งใหม่ ๆ เข้ามาในชุมชน
 และสิ่งใหม่เหล่านี้เป็นสิ่งที่ชาวบ้านเกือบทุกคนมองเห็นว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง โดยเฉพาะงานที่
 เกี่ยวเกี่ยวกับเยาวชนบ้านโคกแก้ว ไม่เพียงแต่เยาวชนหนุ่มสาวและเด็กเล็ก
 เท่านั้นที่รักกันนับถือและยกย่องพอมานะ ชาวบ้านที่เป็นผู้ใหญ่ก็เห็นประโยชน์อย่างมาก
 ของงานที่พอมานะทำไปและทำให้พวกเขามองเห็นถึงการแก้ปัญหาความเดือดร้อน
 ต่าง ๆ ที่เนื่องมาจากเยาวชนที่ประพฤติตนในทางที่ไม่ดี และชาวบ้านส่วนใหญ่ก็
 เชื่อกันว่าถ้าไม่ใช่พอมานะก็คงทำงานอย่างนี้ให้สำเร็จหรือได้ผลก็ขนาดนี้ไม่ได้
 ท่านเป็นผู้ที่เสียสละอย่างจริงจัง" สิ่งเหล่านี้ทำให้เราท่านได้เลือกทำในสิ่งที่
 เหมาะอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการทำสิ่งใหม่ที่มีประโยชน์มาเผยแพร่แล้ว
 ท่านยังเลือกสิ่งใหม่ ๆ ที่ท่านกระทำนั้นได้สอดคล้องกับสถานการณ์แห่งการ เป็นบาทหลวง
 ของท่านได้อย่างดี หรือถ้าจะมองอีกด้านหนึ่งก็ว่าท่านเป็นผู้ที่รู้จักในการใช้สถานการณ์
 บาทหลวงของท่านให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชน โดยการใช้อำนาจอิทธิพลที่ท่านอยู่เหนือ
 จิตใจชาวบ้านผลักดันงานของท่านให้ไปสู่เป้าหมายที่ท่านวางเอาไว้

สำหรับอำนาจของพอมานะนี้เราพอที่จะกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็นอำนาจที่
 สืบเนื่องมาจากสถานการณ์บาทหลวงหรือ Traditional Authority เป็น
 เบื้องต้น ผสมกับความสามารถในการชักจูงใจคน และการสร้างสิ่งใหม่ให้ได้รับ
 การยอมรับในชุมชน และเป็นอำนาจที่มีน้ำหนักในค่านิยมส่วนบุคคลที่มีความ
 สามารถในการตอบสนองความต้องการ หรือแก้ไขสถานการณ์ที่ชาวบ้านรู้สึกว่าเป็น
 อยู่นั้นได้ มิใช่เป็นอำนาจที่ค่อนข้างไปทางดังที่ตีความกับตำแหน่งทางการแต่อย่างใด

๓. นายไพจิตร เมื่อเราทราบถึงจุดมุ่งหมายที่ว่าเราจะพยายามทำงานเพื่อ
 ส่วนรวมให้กับชุมชนบ้านโคกแก้วของนายไพจิตรแล้ว เมื่อก่อนเรานำมาพิจารณาประกอบ
 กับบทบาทหรือผลงานและตำแหน่งต่าง ๆ ที่เขาคำรงตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ได้เสนอ

รายละเอียดไว้ในบทที่แล้วนั้น เราจะเข้าใจถึงอำนาจและภาวะของการ เป็นผู้
ของนายไพจิตรได้โดยตลอด

ตามประวัติของนายไพจิตร ที่ผู้วิจัยนำมาเสนอไว้นั้นจะ เห็นได้ว่าในอดีตนายไพจิตร ก็คือครู โรงเรียนเทวรักษ์ และชาวบ้านโคกศักดิ์ที่มีฐานะค่อนข้างยากจนคนหนึ่ง แต่ด้วยความพยายามในการทำงานของตนและภรรยาประกอบด้วยความช่วยเหลือจากพ่อตาของนายไพจิตร ได้ทำให้ฐานะของนายไพจิตร คี้นขึ้นตามลำดับ และสิ่งหนึ่งที่ควมภูมิใจกับระยะเวลาที่นายไพจิตรใช้ชีวิตอยู่ในชุมชนชาวบ้านโคกศักดิ์คือการยอมรับจากชาวบ้านรวมชุมชนเกี่ยวกับตน เพราะนอกจากนายไพจิตร จะมีฐานะตำแหน่ง เป็นครูสอนหนังสือ โรงเรียนเทวรักษ์ซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็น โรงเรียนประจำชุมชนของเขาแล้ว นายไพจิตรยังได้พยายาม เข้าไปมีส่วนร่วมในงานของส่วนรวมอยู่ตลอดเวลาซึ่งชาวบ้านเห็นว่าเป็นงานที่มีประโยชน์และงานส่วนรวมที่สำคัญอย่างมากอันหนึ่งของนายไพจิตร ก็คือ การเข้าร่วมในการ ก่อตั้งสำนักงาน เคารุณียนิยพัฒนาการศึกษา โคกศักดิ์ ซึ่งในระยะแรกของการ ก่อตั้งนั้นผู้ร่วมงานทุกคนรู้สึว่าเป็นงานที่ยากลำบากเป็นอย่างยิ่ง แต่ด้วยความอดทนของคณะกรรมการที่ร่วมงานกัน ได้ใช้เวลาที่ผ่านไปเรียนรู้ออคิดหลากหลาย ๆ และปรับปรุงตลอดจนระมัดระวังไม่ให้ข้อผิดพลาดนั้น ๆ เกิดขึ้นอีก สำนักงาน เคารุณียนิยฯ จึงดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบันนี้

เนื่องจาก เคารุณียนิยฯ เป็นสถาบันทางการเงินที่สำคัญของชุมชนบ้านโคกศักดิ์ การ ก่อตั้งและการ ดำเนินงาน เกือบจะทุกขั้นตอนต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจตลอดจนการ เสียสละและความร่วมมือของชาวบ้าน ผู้นำในการ ก่อตั้งทุกคนนอกจากจะมีภาระหน้าที่ในสำนักงานแล้วยังต้องมีภาระที่หนักยิ่งกว่าในการ ขอความร่วมมือสร้างความรู้ ความเข้าใจในกิจการ ของ เคารุณียนิยฯ แก่ชาวบ้าน นายไพจิตร จึงเป็นผู้ที่ช่วยคณะกรรมการในยุคต้น ๆ ได้มากที่สุด เพราะนายไพจิตรสามารถใช้ความเป็นครูที่มีโอกาสใกล้ชิดกับเด็กอยู่แล้วให้เข้าใจใกล้ชิดกับผู้ปกครองซึ่งก็คือชาวบ้านในชุมชนนั่นเองได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น และนายไพจิตร ก็ใช้ความใกล้ชิดนี้เองให้เป็นประโยชน์ต่อการ เผยแพร่ อุดมการณ์ของ เคารุณียนิยฯ นั้น

ถ้าเราดูอีกด้านหนึ่งคือ ตำแหน่งในสำนักงาน เครดิตยูเนียนฯ นั้น เราจะเห็นได้ว่าตำแหน่งของนายไพจิตร ซึ่งเริ่มจากตำแหน่งเหรัญญิกแล้วค่อย ๆ เลื่อนขึ้นไปสู่ตำแหน่งที่สำคัญขึ้นเป็นลำดับ ตามระยะเวลาของความยาวนานที่นายไพจิตรมีส่วนร่วมงานและการเข้ามาอยู่ในชุมชนบ้านโคกวัด

ทั้งหมดนี้ทำให้เราพิจารณาเห็นว่า นายไพจิตรได้ใช้ตำแหน่งครูของศูนย์ และการเสียดสละเข้าร่วมในโครงการส่วนรวมที่สำคัญของชุมชนเป็นแหล่งในการสร้างบารมีหรือการยอมรับเป็นพื้นฐาน ขณะเดียวกันความสามารถในการทำงานให้กับหน่วยงานที่สำคัญ เช่น สำนักงานเครดิตยูเนียนฯ ซึ่งมีฐานะเป็นสถาบันทางการเงินของชุมชน ก็เป็นแหล่งหรือช่องทางในการสร้างอำนาจให้กับตนเองอย่างสำคัญมากอีกทางหนึ่ง จนกระทั่งปัจจุบันนี้นายไพจิตรก็ได้ดำรงตำแหน่งประธานกรรมการกลางของเครดิตยูเนียนฯ และนอกจากตำแหน่งนี้แล้วนายไพจิตรก็ยังได้ดำรงตำแหน่งที่มีเกียรติในชุมชนอีกตำแหน่งหนึ่งคือ รองประธานคณะกรรมการกลางสภาวัดคาทอลิกโคกวัด

ดังนั้น เราจึงพอจะสรุปแบบของอำนาจของนายไพจิตรในปัจจุบันได้ว่า เป็นสิทธิอำนาจแบบ Rational-Legal Authority ซึ่งเป็นอำนาจที่ติดมากับตำแหน่งที่เขาดำรงอยู่ในสถาบันที่สำคัญของชุมชน แต่ขณะเดียวกันเขาก็เป็นผู้ที่มีอำนาจเหนือจิตใจของชาวบ้านส่วนใหญ่ ดังนั้น เพียงแต่การชักจูงใจก็เป็นสิ่งที่เพียงพอสำหรับเขาแล้ว ทั้งนี้ตลอดเวลาที่ผ่านมาเขาได้ทำให้ชาวบ้านได้เห็นว่าเขาเป็นผู้ที่เสียดสละและหวังดีต่อชาวบ้าน ซึ่งสิ่งนี้นับได้ว่าเขาได้สร้างบารมีจนเพียงพอแล้ว และไม่เพียงแต่เท่านั้นอำนาจของนายไพจิตรที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของเขาก็คือ อำนาจที่เกิดมาจากการมีส่วนร่วมบุคคลของเขาที่สามารถสร้างหนทางที่จะตอบสนองความต้องการของผู้อื่น รวมทั้งความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการบริหารงานที่จำเป็นและเป็นประโยชน์ของชุมชนไคนั้นเอง

๔. นายสมาน จากประวัติชีวิตบางส่วนตลอดจนผลงานและบทบาทของ นายสมานที่เสนอไว้ในบทที่แล้วนั้น เราจะเห็นได้ว่าการที่เกิดขึ้นในตระกูลใหญ่หรือ ตระกูลที่ชาวบ้านโดยทั่วไปยอมรับว่าเป็นตระกูลสำคัญ ซึ่งก็หมายถึงการมีพรรคพวก ญาติพี่น้องมาก ๆ นั้น มีความหมายที่สำคัญสำหรับการถูกยอมรับว่าเป็นบุคคลชั้นนำ ของชุมชนบ้านโคกวัดค้อนขวามาก เพราะนายสมานเกิดขึ้นในตระกูลที่เป็นหนึ่งใน สามตระกูลแรกที่เข้ามาตั้งรกรากในชุมชนบ้านโคกวัด และตระกูลของเขา ก็ถูกยอมรับว่าเป็นตระกูลที่ใหญ่และสำคัญของชุมชนบ้านโคกวัดด้วย การที่ตระกูลสายบัว ใ้รับการยอมรับว่าเป็นตระกูลสำคัญนั้น เหตุผลที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ พ่อของ นายสมานได้ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านที่มีความสามารถอย่างมากในการรักษาความ สงบปลอดภัยให้แก่ชุมชน เมื่ออายุมากแล้วพอนายสมานได้ลาออกจากตำแหน่งนี้ มีผู้อื่นเข้าดำรงตำแหน่งนี้ต่อมาอีกสองคน คือ ชู่นไร่ ชู่นหลี่ และนายบุญมี สำหรับ ในช่วงหลังที่นายบุญมี เป็นผู้ใหญ่บ้านนั้น นายสมานได้รับการขอร้องจากชาวบ้านให้ เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านด้วย เพราะชาวบ้านเห็นว่าตั้งแต่พอนายสมานออกจากตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านแล้วนั้นโจรผู้ร้ายชุกชุมขึ้นมา นายสมานจึงเป็นผู้ที่ชาวบ้านเห็นว่าเหมาะ ที่จะเข้ามาทำงานด้านรักษาความสงบปลอดภัยให้แก่ชุมชน เพราะนอกจากนายสมาน จะได้เคยผ่านการเป็นทหารมาแล้ว ชาวบ้านยังเห็นวายนายสมานเป็นลูกของผู้ใหญ่ บ้านคนก่อน และมีพรรคพวกพี่น้องมาก แต่อย่างไรก็ดีตลอดระยะเวลาที่นายสมาน เป็นเพียงผู้ช่วยของผู้ใหญ่บ้านบุญมีนั้น ความเคียดแค้นเรื่องโจรผู้ร้ายก็ไม่ไ้ลดน้อย ลงไป จนกระทั่งนายบุญมีต้องพ้นจากตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน นายสมานจึงเข้ารับตำแหน่ง ผู้ใหญ่บ้านอย่างสมบูรณ์ ด้วยการขอร้องจากทางอำเภอและชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกวัด เองด้วย เมื่อเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้วนายสมานซึ่งมีพรรคพวกญาติพี่น้องมาก ก็ได้ทำการ ตกลงพวกันนักเลงและโจรผู้ร้ายให้ไปหากินในเขตท้องที่อื่นซึ่งคนพร้อมจะให้ความช่วยเหลือ เมื่อถูกจับกุมหรือไ้รับความเคียดแค้น นายสมานได้ยอมบอกความจริงกับผู้วิจัยว่า อันที่จริงพวกันนักเลงหรือโจรผู้ร้ายพวกนี้ก็คือพรรคพวกส่วนหนึ่งของคนนั่นเอง

จะเห็นได้ว่า นายสมานนั้นได้ใช้การที่มีกำเนคในตระกูลใหญ่หรือสำคัญในสายตาของชาวบ้าน และการมีสมัครพรรคพวกมาก ๆ ทำให้เกิดการยอมรับว่าตนเองคือบุคคลชั้นนำที่มีความสำคัญต่อชุมชน ซึ่งทั้งนี้รวมทั้งความสามารถของคนที่สามารถสนองความต้องการ ความคุ้มครองปลอดภัยให้กับชาวบ้านในชุมชนโคกวัดไค้ควย ในอดีตความสำคัญของนายสมานเป็นที่ยอมรับในชุมชนอย่างเห็นได้ชัด

ดังเราจะเห็นได้จากตำแหน่งต่าง ๆ ที่นายสมานเคยดำรง เช่น ประธานกรรมการกลาง เครดิตยูเนียนฯ สมัยที่ ๑ - ๗ ประธานกรรมการวัดคาทอลิกโคกวัดหลายสมัย ซึ่งตำแหน่งเหล่านี้สำหรับชุมชนบ้านโคกวัดแล้วถือกันว่าเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติสูงมาก

แต่หลังจากเกิดกรณีขัดแย้งกับทางวัดเรื่องที่ดิน ซึ่งได้กล่าวรายละเอียดไว้แล้ว (เรื่องราวเฉพาะกรณีเรื่องที่ ๒) ชาวบ้านส่วนใหญ่มองเห็นว่านายสมานเป็นคนไม่ได้ คดโกงแม้กระทั่งวัด ประกอบกับระยะหลัง ๆ มานี้ นายสมานมีคดียะไรรวมกิจการทางศาสนาอย่างมาก ๆ เขามีส่วนรวมเพียงเท่า ๆ กับชาวบ้านธรรมดาคนหนึ่งเท่านั้น ชาวบ้านจึงมองว่าเขาเป็นคนเห็นแก่ตัว การยอมรับว่าเป็นคนผู้มีเกียรติและสำคัญต่อชุมชนของนายสมานนั้นไคลคลงอย่างค่อนข้างจะรวดเร็ว

ดูได้จากตำแหน่งที่สำคัญและถือกันว่าเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติระดับสูงในชุมชนที่นายสมานเคยดำรงอยู่ในอดีตนั้น ปัจจุบันนายสมานไค้พ้นจากตำแหน่งเหล่านั้นหมด โดยเฉพาะตำแหน่งในคณะกรรมการกลางของสภาวัดฯ และคณะกรรมการกลาง เครดิตยูเนียนฯ เขาจะหลุดจากตำแหน่งสำคัญที่เคยดำรงอยู่ทุกครั้งที่มีการเลือกตั้งใหม่) ส่วนตำแหน่งประธานคณะกรรมการ เงินกู้ของ เครดิตยูเนียนนั้นก็เป็นที่คณะกรรมการของเครดิตยูเนียนฯ เจะงใจให้สมาชิกได้เลือกเท่านั้น นายสมานจึงได้ดำรงตำแหน่งนี้ในปัจจุบัน เพราะนายสมานเป็นคนที่ใจเย็น คณะกรรมการ เครดิตยูเนียนเห็นว่าเหมาะที่จะไว้ใจกับชาวบ้านเมื่อทาง เครดิตยูเนียนปฏิเสธที่จะให้ชาวบ้านรายนั้น ๆ กู้เงิน สำหรับตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านนั้นบุคคลชั้นนำหลายคนในชุมชนกล่าวพร้อมกับชาวบ้านจำนวนมากว่ามี การเลือกตั้งจากชาวบ้านรับรองได้ว่า "ผู้ใหญ่บ้านคนใหม่ไม่ใช่ นายสมานแน่" ซึ่งนั่นก็หมายความว่าตำแหน่งกรรมการ สุขาภิบาลของเขา ก็ต้องหลุดตามไปควย

จากที่กล่าวมานี้ เราจะเห็นได้ว่าในอดีตนั้นนายสมานได้ใช้พรคพวก
 พี่น้องตระกูลที่ใหญ่ของตน รวมกับความสามารถของตนในการสนองความต้องการ
 ในแง่ความปลอดภัยให้แก่ชาวบ้าน สร้างอำนาจและความเป็นผู้นำให้แก่ตน แต่
 ปัจจุบันสถานการณ์ต่าง ๆ ได้เปลี่ยนแปลงไป เพราะเมื่อชุมชนต่าง ๆ ในแถบนั้น
 ได้ขยายตัวเติบโตขึ้น ได้มีการจัดตั้งกิ่งอำเภอโคกปีบขึ้น และได้มีสถานีตำรวจซึ่ง
 ตั้งอยู่ที่วัดว่าการ กิ่งอำเภอโคกปีบ และมีระยะทางที่ห่างจากบ้านโคกวัดเพียงสอง
 กิโลเมตร เท่านั้น ดังนั้นชาวบ้านทั่วไปในชุมชนบ้านโคกวัดจึงเห็นว่าตำรวจน่าจะ
 ทำหน้าที่ในการคุ้มครองป้องกันภัยได้ดีกว่านายสมาน ประกอบกับความขัดแย้งระหว่าง
 ทางวัดกับนายสมาน ซึ่งนายสมานเป็นฝ่ายที่สร้างความขัดแย้งนี้ขึ้น และเรื่องนี้เป็น
 เรื่องที่ชาวบ้านโคกวัดครุ่นคิดถึงถึงความ เป็นผู้นำของนายสมานจึงลดลงจนเกือบหมด
 ล้น อำนาจที่พอจะมีอยู่บางของนายสมานในตอนนั้นก็ เป็นเพียงอำนาจที่อยู่ติดกับตำแหน่ง
 ผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นตำแหน่งทางการ เท่านั้น ทั้งนี้ก็ทำให้เราสรุปได้ว่านายสมานนั้นนอกจาก
 จะจะไม่แสวงหาบทบาทใหม่ ๆ ให้เป็นประโยชน์กับภาวะผู้นำของตนที่ยังยืนต่อไป
 โดยให้สอดคล้องกับสภาวะที่เปลี่ยนแปลงไปแล้ว นายสมานยังได้สร้างเรื่องขัดแย้ง
 กับทางวัดซึ่งก็คือสิ่งที่ทำลายอำนาจของตนเองขึ้นมาอีก จนกระทั่งพรคพวกญาติ
 พี่น้องและตระกูลที่ใหญ่โต (ในระดัหมู่บ้าน) ของตน ก็ไม่สามารถช่วยให้ตนมี
 อำนาจที่แท้จริงในปัจจุบันนี้ได้อีก

๕. นายบานเย็น แผลงที่มาของอำนาจและเกียรติภูมิ นายบานเย็นนั้น
 ส่วนหนึ่งคล้ายกับนายสมาน คือ นายบานเย็นก็เป็นผู้ที่มีญาติพี่น้องและพรคพวกมาก
 เพราะนายบานเย็นนอกจากเกิดและเติบโตในบ้านโคกวัดแล้ว ตระกูลโยคีของเขา
 ก็เป็นตระกูลใหญ่ที่เขาเข้ามั่งรกรากในชุมชนบ้านโคกวัดรุ่นแรกโดยที่เคียว

นอกจากนี้ นายบานเย็นยังเป็นผู้ที่มีความสามารถและการเสียสละร่วม
 ทำงานเพื่อส่วนรวมให้กับชุมชนบ้านโคกวัดมาตลอด เขาเป็นผู้ที่ร่วมในงานครุฑ
 ยูเนียนฯ มาตลอดเช่นเดียวกับนายไพจิตร เขาเคยดำรงตำแหน่งสำคัญในครุฑ
 ยูเนียนฯ มาหลายสมัย และดำรงตำแหน่งรองประธานคณะกรรมการกลาง เมื่อสมัยที่ ๖

และที่ ๗ แม้ว่าปัจจุบันนี้ นายบานเย็นมีไค่ดำรงตำแหน่งอะไรในสำนักงานเศรษฐกิจ
ยูเนียนเลย เพราะการปฏิเสขของตัวนายบานเย็นเองก็ตาม แต่นายบานเย็นก็ยัง
มีตำแหน่งที่สำคัญคือ เป็นเกียรติอย่างสูงในสายตาของชาวบ้านชุมชนบ้านโคกวัด คือ
ตำแหน่งประธานคณะกรรมการกลางสภาวัด

สำหรับความสัมพันธ์กับทางวัดนั้นเป็นไปค้ำคิมมาก ทางวัดโดยเฉพาะ
พ่อเจ้าวัดที่มาประจำอยู่วัดคาทอลิกโคกวัดจะให้การสนับสนุนนายบานเย็นตลอดมา
ซึ่งรวมทั้งพ่อเจ้าวัดปัจจุบันนี้ด้วย ส่วนตัวนายบานเย็นนั้นเขาจะเป็นผู้นำคนหนึ่งใน
งานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับทางวัดอย่างแข็งขันเสมอ พฤติกรรมส่วนนี้ของนายบานเย็น
มีความคล้ายคลึงกับนายไพจิตร ที่ต่างกันก็อยู่ตรงที่ว่านายบานเย็นนั้นไค่ดำรง
ว่าเป็นคนดีจากทางวัดที่มีน้ำหนักมากกว่าที่วัดก็ หลังนี้กับนายไพจิตร

แหล่งของอำนาจอีกประการหนึ่งของนายบานเย็นนั้นก็คือ การที่ผู้หลัก
ผู้ใหญ่ทางอำเภอให้ความสนับสนุนและยอมรับในความสามารถของนายบานเย็น เมื่อ
รวมกันเข้ากับความสนับสนุนของทางวัดเกิดเป็นผลสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการที่เขาได้
รับเลือกจากชาวบ้านให้ดำรงตำแหน่งกรรมการสุขาภิบาล ในแง่นี้เราจะเห็นได้ว่า
นายบานเย็นเป็นตัวเชื่อมระหว่างภายในชุมชนบ้านโคกวัดกับอำนาจและนโยบายที่
มาจากระบบราชการ ซึ่งเป็นอำนาจภายนอกชุมชน เรื่องนี้เราเห็นไค่คิดในกรณีการ
ตัดถนนจากบ้านโคกวัดไปยังสวนหรือไร่นาที่อยู่หลังโคกวัด (ไค่กล่าวรายละเอียดไว้
แล้วในบทที่แล้ว) สำหรับบทบาทในค่านนี้ของนายบานเย็น จะเห็นได้ว่าต่างกับ
นายสมานอย่างมาก คือ นายสมานจะเพียงตัวเชื่อมระหว่างชาวบ้านกับอำนาจภายนอก
หรือระบบราชการ ในเรื่องของงานทะเบียนและระเบียบปฏิบัติต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่อง
ของงานประจำเป็นส่วนใหญ่ ผิดกับนายบานเย็นที่เขาเป็นตัวเชื่อมในเรื่องนโยบาย
หรืองานที่สำคัญ ๆ เสียเป็นส่วนใหญ่

จากที่กล่าวมานี้เราสามารถสรุปไค่ได้ว่า นายบานเย็นนั้นนอกจากจะมีอำนาจ
ตามตำแหน่งที่เป็นทางการที่เขาดำรงอยู่แล้ว อำนาจที่เพิ่มขึ้นของเขายังมีอีกมากมาย

ทั้งนี้เพราะ เขาสามารถใช้ความสามารถในการทำคนเพื่อส่วนรวม ผสมกับความเสียสละอย่างจริงจังให้กับงานที่ชาวบ้านโคกศักดิ์เห็นว่าเป็นงานของส่วนรวม (ทั้งงานทางศาสนาและสาธารณประโยชน์) ผสมกับการมีญาติพี่น้องสมัครพรรคพวกและตระกูลที่ใหญ่ของชุมชน ผสมกับคำรับรองจากทางวัดว่า "เขาเป็นคนดี" ผสมกับแรงสนับสนุนจากราชการ ผู้ใหญ่ระดับที่ว่าการกิ่งอำเภอ สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญสำหรับเกียรติภูมิ และการยอมรับที่ชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกศักดิ์ให้แก่เขา

การวิเคราะห์เกี่ยวกับโครงสร้างทางอำนาจ

ลำดับต่อไปนี้ เราจะทำการขยายขอบเขตการวิเคราะห์ให้กว้างขวางกว่าเรื่องของรายบุคคลที่เราได้ทำการวิเคราะห์ไปแล้วนั้น โดยที่เราจะนำปัจจัยต่าง ๆ มาจำแนกและทำการแยกวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ ทั้งนี้ก็เพื่อจุดประสงค์ที่ว่าเราจะได้ทำความเข้าใจในแง่มุมต่าง ๆ ของโครงสร้างอำนาจทั้งชุมชน และจากการวิเคราะห์เหล่านี้ เราจะสามารถนำมาสอดคล้องประสานกันเข้า ทำให้มองเห็นโครงสร้างอำนาจทั้งหมดของชุมชนบ้านโคกศักดิ์

การวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นทางสังคม

ในชุมชนชนบทขนาดกระทัดรัดอย่างชุมชนบ้านโคกศักดิ์นั้น เราจะเห็นได้ชัดเจนว่าสถาบันครอบครัว เป็นสถาบันพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นสถาบันที่ปัจเจกชนมีความเกี่ยวข้องอยู่ใกล้ชิดมากที่สุด ครอบครัวนั้นทำหน้าที่ตั้งหน่วยผลิต บริโภคและการอบรมเลี้ยงดู ดังนั้นครอบครัวจึงเป็นสถาบันที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกอย่างมาก สิ่งนี้ย่อมทำให้คำว่าญาติพี่น้องและตระกูลที่ใหญ่โตพลอยมีความหมายอย่างสำคัญไปด้วย

และเมื่อเราพิจารณาถึงความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดระหว่างชาวบ้านด้วยกันในชุมชนขนาดไม่ใหญ่นักอย่างบ้านโคกศักดิ์ ความร่วมมือร่วมใจมักจะถูกเน้นให้เห็นน้ำหนักอยู่เสมอ นั่นก็หมายความว่า นอกจากญาติพี่น้องแล้วพรรคพวกก็เป็นสิ่งที่มีความหมายมากด้วยเช่นกัน

ในกรณีของนายบานเย็น และนายสมานนั้น จะทำให้เราเห็นได้อย่างชัดเจนว่า ตระกูลที่ใหญ่และสำคัญ ๆ มีญาติพี่น้องและพรรคพวกมาก ๆ นั้น เป็นตัวการหรือ ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นบุคคลชั้นนำ สำหรับนายไพจิตร แม้ว่าเขาจะไม่มีญาติพี่น้องที่มากมาย ตระกูลที่ใหญ่โตและสำคัญของชุมชนบ้านโคกวัด แต่ นายไพจิตร ก็ใช้การ เป็นครูสอนหนังสือในโรงเรียนของชุมชนให้ เป็นประโยชน์ ในการแสวงหาความเป็นมิตร หรือพรรคพวกจากชาวบ้านอยู่เสมอ จนพวกพ้องสำหรับการ ถูกยอมรับว่าเป็นบุคคลชั้นนำของชุมชน

ดังนั้น ตามปกติแล้วชาวบ้านโคกวัดจะให้ความสำคัญของญาติพี่น้องและ พรรคพวกซึ่งเป็นเพื่อนบ้านร่วมชุมชน (อันที่จริงแล้วชาวบ้านในชุมชนโคกวัดเกือบ ทั้งหมดจะเป็นญาติผู้เกี่ยวดองกันไม่โดยสายเลือดก็โดยการแต่งงาน และส่วนที่เหลือ นอกนั้นก็มีความคุ้นเคยรู้จักกันเกือบทั้งหมด) ถึงแม้ว่าในชีวิตจริงแล้วความขัดแย้ง จะเป็นส่วนหนึ่งอยู่ในโครงสร้างความสัมพันธ์ (ซึ่งถ้าดูแค่เพียงภายนอกอย่างผิวเผิน แล้วมันจะราบรื่น) อยู่ด้วยเสมอ แต่ชาวบ้านชุมชนบ้านโคกวัดก็จะระมัดระวังไม่ ยอมแสดงออกถึงความขัดแย้งที่ตนเองมีต่อผู้อื่น ซึ่งเป็นชาวบ้านร่วมชุมชนอย่าง เปิดเผย อันอาจจะนำไปสู่ความแตกหัก สิ่งนี้จะเป็นบรรทัดฐานของสังคมชนบท อย่างโคกวัดประการหนึ่ง คือพวกเขาจะไม่แสดงความรุนแรงต่อบุคคลที่อยู่ร่วมชุมชน เดียวกัน เพราะถ้านำความขัดแย้งให้รุนแรงและเปิดเผย การที่ต้องอยู่ใกล้ชิดและ แฝงหน้ากันเสมอจะเป็นไปด้วยความยากลำบาก กรณีความขัดแย้งระหว่างพอลูเกียร์ติ ซึ่งเป็นถึงพ่อเจ้าวัด ซึ่งเป็นตำแหน่งที่สำคัญ (เพราะคุมทรัพย์ากรที่สำคัญ ๆ หลายอย่าง ในหมู่บ้านไว้ ดังที่โคกถาวรรายละเอียดยกมาแล้ว) และมีเกียรติภูมิสูงสุดในชุมชนกับครูใหญ่ โรงเรียนเทวรักษ์ และความขัดแย้งระหว่างพอลูเกียร์ติกับนายสมาน ทั้งนายสมาน และครูใหญ่นั้น เป็นคนที่ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ชอบหน้าและมีความรู้สึกถึงเกลียดชัง แต่ นอกจากผู้วิจัยจะสังเกตเห็นว่าโดยปกติเมื่อชาวบ้านเจอหน้านายสมานก็มักจะพูดคุยกัน เหมือนปกติธรรมดา มิได้แสดงอาการรังเกียจให้นายสมานรู้อย่างเปิดเผย แล้วกรณี

การประชุมประท้วงขับไล่ครูใหญ่ที่ลมเหลวลง เนื่องจากชาวบ้านที่เข้าร่วมน้อยมาก (มีพวกเด็ก ๆ และวัยรุ่นจำนวนหนึ่งเท่านั้นที่อยู่ในที่ชุมนุมประท้วงอย่างจริงจัง) ย่อมจะเป็นตัวอย่างที่ดีให้เราเห็นได้เป็นอย่างดีว่าชาวบ้านส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด ยังคงถือว่า การไม่แสดงออกซึ่งความขัดแย้งอย่างรุนแรง และเปิดเผยนั้น เป็นบรรทัดฐานอย่างหนึ่ง เกี่ยวกับประเด็นนี้ผู้วิจัยได้ยินชาวบ้านบางคนที่ยังไม่รู้เบื้องหลังของการชุมนุมประท้วงครั้งนี้เป็นอย่างดียังคงถามกับผู้วิจัยว่า "พอรู้เกียรติทำไมถูก" "มุ่งแต่โชอาร์มณ โทธสวนตัวเป็นหลัก" "ทำกันรุนแรงเกินไป" ในแง่นี้จะทำให้เราเห็นว่า บรรทัดฐานอันนี้จะเป็นเครื่องจำกัดการใช้อำนาจของผู้นำที่จะทำการเค็ดชากในการแก้ปัญหาความขัดแย้งพร้อม ๆ กับเป็นตัวละครสำคัญที่ทำให้ผู้นำในท้องถิ่นได้ใช้อำนาจของตนเองตามใจชอบไม่ได้

ลักษณะทางสังคมอีกประการหนึ่งก็คือความสำคัญของสถาบันศาสนาที่มีต่อการจัดระเบียบทางสังคม (Social Organization) ซึ่งก็จะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของชาวบ้านในชุมชนชนบท สำหรับชุมชนบ้านโคกแก้วแล้ว ศาสนาคาทอลิกบาทหลวงและวัดคาทอลิกโคกแก้วจะมีความสำคัญต่อชาวบ้านมาก โดยเฉพาะในแง่ของการรับรองว่าพฤติกรรมของปัจเจกชนนั้น ๆ เป็นพฤติกรรมที่ถูกต้องชอบธรรมหรือไม่ กรณีของพฤติกรรมที่นายสมานแสดงออกในเรื่องที่ดิน และพฤติกรรมของครูใหญ่ ที่ขัดแย้งต่อชาวบ้านและพ่อเจ้าวัดนั้น นอกจากจะแสดงให้เห็นว่าการละเมิดต่อคำสอนของศาสนาคาทอลิกที่ว่าควยความสัมพันธ์ที่พึงมีต่อเพื่อนบ้านยอมใ้รับการโทษจากสังคมแล้วยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของการยืนยันรับรองว่า บุคคลทั้งสองเป็นคนผิดจากบาทหลวงและวัดในฐานะสถาบันศาสนาประจำชุมชนอีกควย เพราะผลของมันก็คือ บุคคลทั้งสองคือบุคคลที่ชาวบ้านไม่ยอมรับ แต่ภาวะความเป็นผู้นำของนายสมานก็ลดค่าลงมาโดยตลอดไ้ในทำนองดลั้กันคำรับรองจากพ่อเจ้าวัดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ให้กับนายบานเย็นว่าเป็นคนดีนั้น ก็มีผลให้นายบานเย็นกลายเป็นผู้ถูกยอมรับในสังคมเพิ่มมากขึ้น ซึ่งเป็นผลให้อำนาจและภาวะผู้นำของเขาสูงเด่นขึ้นควยกรณี เหล่านี้ล้วนแต่แสดงให้เห็นถึงพฤติกรรมทางศาสนาที่บุคคลหนึ่งแสดงออกนั้นมีผลต่อ

ภาวะผู้นำและอำนาจของเขาอย่างสำคัญประการหนึ่งแล้ว ยังแสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของบาทหลวงและวัดคาทอลิกโคกวกัดในฐานะสถาบันศาสนาในชุมชนที่มีเอกลักษณ์ โครงสร้างทางอำนาจในชุมชนบ้านโคกวกัดอีกด้วย

นอกเหนือจากสิ่งต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้ เมื่อเราพิจารณาถึงลักษณะรวมของบุคคลชั้นผู้นำในแง่ของ เพศ อายุ การศึกษาแล้ว เราจะพบลักษณะทางสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่งซึ่งเป็นข้อเท็จจริงเกี่ยวกับกลไกในการจัดแบ่งสถานภาพทางสังคม

เพศ เราจะเห็นได้ว่า ผู้นำทั้งหมดที่ผู้วิจัยได้นำเสนอรายชื่อมาทั้งหมด ซึ่งเป็นบุคคลชั้นผู้นำที่เด่น ๆ ในชุมชนนั้นล้วนแต่เป็นเพศชาย และถ้าดูรายชื่อบุคคลที่ดำรงตำแหน่งในสำนักงาน เสร คิยุ เนียนฯ และ คณะกรรมการ กลางสภาวัดคาทอลิกโคกวกัด จะมีบุคคลที่เป็นเพศหญิงเพียงหนึ่งหรือสองคนเท่านั้น และพวกนี้ก็ไม่ได้อยู่ในตำแหน่งที่สำคัญ เพียงแต่ถูกดึงเข้ามาให้ช่วยทำงานในหน้าที่จกบันทึกลงและรวบรวมจัดระเบียบเอกสารต่าง ๆ เท่านั้นเอง กรรมการที่เป็นเพศหญิงพวกนี้จะไม่มียบทบาทในการริเริ่มกำหนดหรือตัดสินใจโครงการที่สำคัญในชุมชนบ้านโคกวกัดเลย (ทั้งในแง่ที่เป็นข้อเท็จจริงและในสายตาของชาวบ้าน) แสดงให้เห็นได้ว่าในชุมชนบ้านโคกวกัดนั้น เพศชายจะถูกยอมรับว่าเป็นผู้นำได้มากกว่าเพศหญิง

อายุ จากรายชื่อผู้นำชุมชนที่กล่าวมานั้นจะเห็นได้ว่าทั้งหมดมีอายุมากกว่า ๓๕ ปีแล้ว โดยเฉพาะผู้นำฝ่ายฆราวาสล้วนแต่มีอายุมากกว่า ๕๐ ปีด้วยกันทั้งสิ้น นั้นหมายความว่าผู้ที่จะเป็นผู้นำชุมชนบ้านโคกวกัดจะต้องเป็นผู้มีอาวุโสแล้ว สิ่งนี้ทำให้เราเข้าใจว่ามีความสัมพันธ์กับการถูกยอมรับว่าเป็นผู้นำ

การศึกษา จากประวัติของบุคคลที่เป็นบุคคลชั้นผู้นำที่เป็นฆราวาสนั้น ส่วนใหญ่การศึกษาจากสถาบันการศึกษาที่เป็นทางการก็ไม่อยู่ในขั้นที่สูงนัก มีนายไพจิตรเพียงผู้เดียวเท่านั้นที่มีวุฒ ป.ม. นายสมาน ได้เรียนชั้นมัธยมปีที่ ๓ (แต่ไม่จบ) ส่วนนายบานเย็นจบเพียงชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ และเมื่อเรายุทธตามภาวะการ เป็นผู้นำ

มีนายไพจิตร และนายบานเย็นเท่านั้นที่เป็นผู้นำที่มีอำนาจและถูกยอมรับว่าเป็นบุคคลที่สำคัญจากชาวบ้านอย่างแท้จริง ข้อเท็จจริงแสดงให้เห็นให้ชัดเจนว่า ระดม การศึกษานั้นไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้รับการยอมรับว่าเป็นผู้นำ แต่อำนาจ และการยอมรับจะขึ้นต่อความสามารถที่ตนเองมีอยู่นั้นต่างหากที่เป็นปัจจัยสำคัญ

จากข้อเท็จจริงทั้งหมดที่กล่าวมานี้เราจะเห็นได้ว่าทั้งสิ่งที่คิดค้นมาโดย กำเนิก (เพศ อายุ ฐานะ) และความสามารถที่ปัจเจกชนนั้น ๆ มีอยู่อย่างแท้จริง (ไม่ใช่มีเพียงประกาศนียบัตร เฉย ๆ) ต่างก็เป็นกลไกในการจำแนกแจกแจงตำแหน่ง สถานภาพทางสังคมในชุมชนบ้านโคกแก้ว

ดังนั้น เมื่อพิจารณาถึงด้านจิตวิทยาสังคมในการยอมรับความเป็นผู้นำใน ชุมชนของชาวบ้านโคกแก้วนั้น จะเห็นได้ว่าเป็นไปตามลักษณะแห่งความคิดที่ ๓ คือ แนวความคิดประเภท ค. ของ เมอเรีย จี. รอส และ ชาลส์ อี. เฮนรี่ เห็นได้ ว่า ผู้นำต่าง ๆ ที่ได้รับการยอมรับจากชาวบ้านนั้น นอกจากจะเป็นเรื่องของ ทักษะและความสามารถต่าง ๆ ของบรรดาผู้นำที่สามารถตอบสนองความต้องการ ของชาวบ้านแล้ว สถานการณ์ต่าง ๆ ที่ชุมชนบ้านโคกแก้วเผชิญอยู่ก็เป็นตัวกำหนด แนวทางการยอมรับอำนาจทางผู้นำอย่างมากเช่นกัน เช่น สมัยหนึ่งชุมชนบ้านโคกแก้ว ต้องเผชิญกับโจรผู้ร้ายที่เข้ามาคุกคามชาวบ้านอย่างมาก ชาวบ้านชุมชนโคกแก้วก็ยอมรับในความเป็นผู้นำของนายสมานอย่างสูง แต่ปัจจุบันสถานการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป เกิดสถานการณ์ใหม่โดยเฉพาะสถานการณ์ เรื่อง เศรษฐกิจที่เข้ามาเผชิญหน้าชาวบ้าน ในชุมชนโคกแก้ว นายสมานยังไม่สามารถใช้ความเป็นผู้นำตอบสนองความต้องการ ของชาวบ้านในสถานการณ์ใหม่ได้คืบคั้น อำนาจของเขามียุ่เดิมก็ลดน้อยลงไป ใน สายตาของชาวบ้าน และยิ่งนายสมานมีพฤติกรรมที่ชาวบ้านถือว่าเป็นผิดขนบธรรมเนียม ประเพณี (กรณีเรื่องที่ดิน) ภัยแล้ว ภัยเพิ่มจะยิ่งทำให้ชาวบ้านลดการยอมรับ ความเป็นผู้นำของนายสมานมากขึ้นอีกด้วย

การวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นทางเศรษฐกิจ

จากรายชื่อรายนามคณะกรรมการต่าง ๆ ทั้งในสำนักงานเศรษฐกิจเป็นเยนา และคณะกรรมการกลางสภาวักคาทอลิกโคกคักที่มีอยู่นั้น ส่วนใหญ่จะอยู่ในครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่มีฐานะเป็นผู้นำชุมชน (ในแง่ที่เราคงหมายถึงเฉพาะฝ่ายฆราวาส) ตามที่กล่าวมาแล้วนั้น ฐานะทางการเงินจะดี หรือเป็นผู้ที่มีความมั่งคั่งเป็นส่วนใหญ่ ยกเว้นนายสมานผู้เดียว เท่านั้นที่มีฐานะทางการเงินไม่ค่อยดีนัก แต่นายสมานก็มีฐานะทางการเงิน เป็นผู้นำไม่สูงนักในปัจจุบัน และแนวโน้มที่อำนาจหรือภาวะการ เป็นผู้นำของนายสมานจะตกต่ำลงทุกที ส่วนรายนายบานเย็นและนายไพจิตร ซึ่งเป็นผู้นำฝ่ายฆราวาสที่มีอำนาจและถูกยอมรับจากชาวบ้านอย่างแท้จริงนั้นทั้งคู่เป็นผู้มีฐานะดี (ในระดับชุมชนชนบทอย่างบ้านโคกคัก)

เรื่องฐานะความเป็นอยู่ที่มีมั่งคั่งนี้ นอกจากจะขึ้นอยู่กับจำนวนเงินหรือรายได้ต่าง ๆ ที่ครอบครัวหาได้แล้ว ยังขึ้นอยู่กับหน้าตาหรือความเชื่อของชาวบ้านในชุมชนอีกส่วนหนึ่งด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในเรื่องนี้คือ กรณีของนายไพจิตร เดิมทีเคยครอบครัวของนายไพจิตรมีฐานะยากจนขนาดที่ต้องซื้อข้าวสารมากินครั้งละหนึ่งลิตร ในช่วงที่ฐานะของนายไพจิตรยากจนอยู่นั้นแม้ว่านายไพจิตรจะทำงานเพื่อส่วนรวมอย่างไร ชาวบ้านก็ยังไม่ยอมรับเขามากนัก มีหน้าซำบางคนยังพูดดูถูกดูแคลาว่าเป็นผู้ชายเสียเปล่าไม่มีปัญญาเลี้ยงดูลูกเมียให้มีความสุข ต่อมาเมื่อนายไพจิตรได้รับการสนับสนุนทางการเงินจากพ่อตาของเขา นายไพจิตรได้นำเงินนั้นมาเป็นทุนในการค้าขาย โดยมีภรรยาของเขาเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในกิจการค้าขายนี้ และฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวนายไพจิตร ก็ดีขึ้นตามลำดับ เลี้ยงนินทาและดูหมิ่นต่าง ๆ ที่ชาวบ้านเคยมีต่อเขาก็หมดไปในที่สุด

เท่าที่ได้อธิบายมานี้จะเห็นได้ว่าขอบเขตจำกัดของฐานะที่มีมั่งคั่ง หรือ "ฐานะที่ดี" ยังหมายถึงเฉพาะความมั่งคั่งที่เป็นสมบัติเฉพาะส่วนของเอกชนรายปัจเจกชน

แต่สำหรับกรณีชุมชนบ้านโคกแก้วนี้จำเป็นต้องขยายขอบเขตของคำว่า "ฐานะที่ดี" ใ้หมายถึงการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งดำรงอยู่ในตำแหน่งที่ทำหน้าที่ควบคุมปัจจัยการผลิตที่จำเป็นสำหรับชุมชนนั้นด้วย การที่เราจะต้องทำเช่นนี้ก็เพื่อให้เห็นสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของชุมชนบ้านโคกแก้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของพ่อฐูเกียรติ นั้น จะเห็นได้ว่าอำนาจส่วนหนึ่งของท่านมาจากการมีตำแหน่งเป็นพ่อเจ้าวัด ซึ่งเป็นตำแหน่งที่มีฐานะเสมือนตัวแทนของคริสตศาสนาจักรคาทอลิกในประเทศไทย ที่เป็นเจ้าของที่ดินเกือบทั้งหมดในชุมชนบ้านโคกแก้ว สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญที่สุดประการหนึ่งทำให้ตำแหน่งเจ้าวัดเป็นตำแหน่งที่มีอำนาจสูงสุดในชุมชน

ท่านเองก็เกี่ยวข้องกับความสำเร็จของตำแหน่งพ่อเจ้าวัด ซึ่งเป็นตำแหน่งซึ่งควบคุมในที่ดิน ความสำคัญของตำแหน่งกรรมการระดับสูงในสำนักงานเศรษฐกิจแผน ที่อยู่ตรงที่ตำแหน่งเหล่านี้ก็คือตำแหน่งที่ทำการควบคุมอย่างสำคัญในด้านการเงินของสถาบันการเงินที่สำคัญของชุมชนบ้านโคกแก้ว ดังนั้นบุคคลที่ดำรงตำแหน่งเหล่านี้จึงเป็นผู้มีอำนาจมากในชุมชน

จากประเด็นทางเศรษฐกิจที่กล่าวมานี้คงพอจะทำให้เราเข้าใจข้อเท็จจริงที่ว่า ผู้นำในชุมชนบ้านโคกแก้วมีเพียงไม่กี่ราย ทั้งนี้ก็เพราะว่าชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ จึงต้องใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับเรื่องทำมาหากินส่วนตัว มิได้มีเวลามากพอที่จะอุทิศให้งานส่วนรวมของชุมชน และจากการสัมภาษณ์พูดคุยชาวบ้านส่วนใหญ่ที่ทัศนคติว่าการเป็นผู้นำเข้าประชุมกำหนดนโยบายและตัดสินใจโครงการต่าง ๆ ของชุมชนนั้นเป็นเรื่องของผู้มีฐานะดีแล้ว ดังนั้นจึงทำให้เราเชื่อมั่นได้ว่า ฐานะทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการมีอำนาจและการเป็นผู้นำในชุมชน

เพื่อการเข้าใจที่ตรงกับความเป็นจริง เราจำเป็นต้องต้องตระหนักตามข้อเท็จจริงในชุมชนบ้านโคกแก้วประการหนึ่งว่าฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีในตัวของมันเองเฉย ๆ นั้นมิได้เป็นตัวการที่สร้างอำนาจหรือการเป็นผู้นำให้แก่บุคคลที่เป็นเจ้าของ

ความมั่งคั่งนั้นโดยอัตโนมัติ แต่ทั้งนี้มันยังต้องขึ้นกับการยอมอุทิศตัวให้กับงานของชุมชน
 ความสามารถในการแก้ปัญหาและที่สำคัญอย่างยิ่งอีกประการหนึ่งก็คือพฤติกรรมในทาง
 ศาสนา ซึ่งกรณีของนายสมบัติ จะเป็นกรณีตัวอย่างให้เราเข้าใจถึงข้อเท็จจริง
 เหล่านี้ได้อย่างกระจ่างทีเดียว

นายสมบัติ เป็นผู้ที่มีนับถือศาสนาพุทธ การนับถือศาสนาอื่นที่ไม่ศาสนาคริสต์
 นั้น ชาวบ้านในชุมชนโคกแก้วจะเรียกคนพวกนี้ว่า "ยีนทิว" ซึ่งหมายถึงคนนอกศาสนา
 นั้นเอง นายสมบัติเป็นผู้ที่มีฐานะร่ำรวยมากที่สุดคนหนึ่งในชุมชนบ้านโคกแก้ว (อย่างน้อยก็
 ในสายตาของชาวบ้าน) นายสมบัติผู้นี้เป็นเจ้าของโรงสีข้าว ซึ่งมีแห่งเดียวในชุมชน
 บ้านโคกแก้ว แต่เนื่องจากนายสมบัติเป็นพวกยีนทิวแล้ว เขายังไม่เข้าร่วมโครงการ
 ต่าง ๆ เลย นายสมบัติจึงไม่ได้รับการพิจารณาและยอมรับว่าเป็นผู้นำจากชาวบ้าน
 ชุมชนโคกแก้วเลย ตรงข้ามนายสมบัติกลับได้รับการดูถูกจากชาวบ้านส่วนใหญ่ว่า
 เป็นคนรวยที่เห็นแก่ตัว ซึ่งผู้วิจัยได้ยินชาวบ้านพูดถึงนายสมบัติเสมอ ๆ (เมื่อผู้วิจัย
 ถามถึง) ว่าเป็น "คนขี้เหนียว" "ขี้ไม่ให้หากิน" "คนอย่างนี้คงตายคนเดียว"
 เรื่องของนายสมบัตินี้ยืนยันให้เห็นว่าการเข้าร่วมโครงการหรือกลุ่มต่าง ๆ ที่ชาวบ้าน
 เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อชุมชนเป็นส่วนรวม และพฤติกรรมที่สอดคล้องตามหลักศาสนา
 (ในสายตาหรือความเข้าใจของชาวบ้าน) เป็นปัจจัยพื้นฐานในการยอมรับการเป็น
 ผู้นำในชุมชนที่สำคัญอย่างมาก ผลที่ได้จากการวิจัยในแง่ที่มีความสอดคล้องกับผลการ
 วิจัยของ Emrys Jones^๑ ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ ๑

วิเคราะห์โครงสร้างทางอำนาจภายในชุมชนบ้านโคกแก้ว

การวิเคราะห์ในที่นี้จะทำการวิเคราะห์อำนาจภายในชุมชนบ้านโคกแก้วเป็น
 หลักใหญ่ แต่ทั้งนี้มิได้หมายความว่า เราปฏิเสธอำนาจนอกชุมชนที่มีผลเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับ

^๑ Gwyn Jones, Rural Life, p. 30.

อำนาจในชุมชนบ้านโคกแก้วอย่างสิ้นเชิง เพียงแต่เราเน้นการวิเคราะห์อธิบาย
ในส่วนแรกก็มากกว่าเท่านั้น แต่สำหรับเรื่องราวในส่วนหลังนั้นเราจะวิเคราะห์
กันต่อไปในภายหลัง

จากประเด็นการวิเคราะห์ที่ผ่านมาได้ทำการวิเคราะห์ถึงปัจจัยต่าง ๆ
ภายในชุมชนบ้านโคกแก้วที่มีผลต่อการถูกยอมรับว่าเป็นบุคคลผู้มีอำนาจหรือบุคคลชั้นนำ
และการวิเคราะห์ในส่วนนี้จะสะกิดเอาปัจจัยต่าง ๆ ที่บุคคลชั้นนำแต่ละรายมีอยู่เพื่อ
มารวมกันเข้าเพื่อการจัดตำแหน่งภาวะผู้นำของแต่ละรายให้อยู่ในโครงสร้างอำนาจ
ภายในชุมชนบ้านโคกแก้ว

เมื่อทำความเข้าใจการที่เสนอมานี้จะพบว่า พงษ์เกียรติจะเป็นผู้นำที่มีอำนาจ
สูงสุดในชุมชนบ้านโคกแก้ว เพราะ พงษ์เกียรติเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งสำคัญสูงสุด
 เพราะนอกจากจะอยู่ในตำแหน่งเจ้าอาวาสซึ่งเป็นตัวแทนศาสนาคาทอลิกสำหรับ
หมู่บ้านแล้ว ตำแหน่งนี้ของพงษ์เกียรติยังทำให้พงษ์เกียรติต้องทำหน้าที่กุมทรัพย์ากร
อันสำคัญต่อการผลิตในชุมชนชนบทอย่างบ้านโคกแก้ว ตำแหน่งที่ตามมาพร้อม ๆ กับ
ทรัพย์ากรทางอำนาจ (Resource of Power) ที่มากมายจนเกินพอ (สำหรับ
ระดับหมู่บ้าน) เป็นเครื่องกำประกันอำนาจของพงษ์เกียรติได้อย่างดี

สำหรับพอมานะ นายไพจิตร นายบานเย็น จะพบว่าภาวะของการ
เป็นผู้นำในชุมชนบ้านโคกแก้วนั้น มีความเด่นเท่า ๆ กัน ทั้งนี้ไม่ว่าจะดูจากตำแหน่ง
ต่าง ๆ ที่บุคคลทั้งสามดำรงอยู่ หรือจะดูจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการมีอำนาจและ
การถูกยอมรับนั้น บุคคลทั้งสามถึงแม้ว่าจะมีปัจจัยหนึ่ง ๆ มากกว่ากัน แต่ถา
รวมปัจจัยทั้งหมดที่แต่ละบุคคลมีอยู่นั้นจะเห็นได้ว่ามีน้ำหนักหรือคุณค่าพอ ๆ กัน (ใน
เรื่องนี้เราได้กล่าวรายละเอียดไปแล้วในตอนวิเคราะห์ลักษณะอำนาจและภาวะผู้นำ
เป็นรายบุคคล)

และเมื่อเราพิจารณาโครงสร้างทางอำนาจภายในชุมชนบ้านโคกแก้วแล้ว
เราจะเห็นได้ว่ามีได้มีการแบ่งออกเป็นกลุ่มทางอำนาจเป็นหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่ม

มีการแสวงหาอำนาจให้แก่กลุ่มของตน โดยมีผู้นำในกลุ่มย่อยของตนเป็นหลักหรือ
 แกนของพรรคพวกแต่อย่างไร ดังนั้น เราจะไม่พบการขัดแย้งหรือต่อสู้กันอย่างจริงจัง
 จึงเปิดเผยระหว่างกลุ่มอำนาจ และกระทั่งบุคคลชั้นนำต่าง ๆ เราก็คงไม่พบว่ามี
 การแสวงหาอำนาจหรือแย่งอำนาจกันอย่างจริงจังเลย แต่โดยความเป็นจริงแล้ว
 โครงสร้างทางอำนาจในชุมชนบ้านโคกแก้ว จะเป็นโครงสร้างที่เกิดจากการร่วมมือ
 และการแบ่งงานกันทำตามถนัดหรือความสามารถในแต่ละคนที่ผู้นำแต่ละรายมีความ
 ถนัดเป็นพิเศษเสียมากกว่า และความร่วมมือเหล่านี้ก็จะก่อให้เกิดผลสำเร็จตาม
 เป้าหมายต่าง ๆ ที่ใ้กว้างไว้หรือกำหนดไว้ร่วมกัน

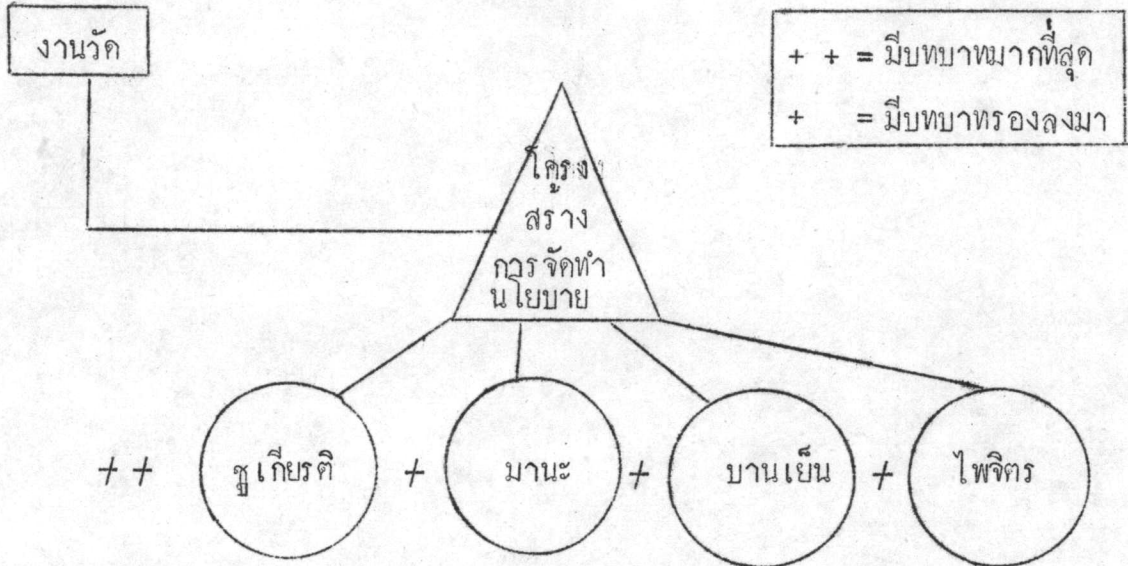
จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เราจะมองเห็นภาพของ โครงสร้างทางอำนาจ
 ภายในชุมชนบ้านโคกแก้วตามแนวตั้งไ้ว่าเป็นลักษณะของรูปปิรามิด โดยมีพวชู้เกียรติ
 เป็นศูนย์กลางอยู่ที่ตำแหน่งยอดสุดของรูปปิรามิด รองลงมาคือบุคคลชั้นนำต่าง ๆ
 ที่เรากล่าวมาแล้ว และฐานเบื้องต่ำของรูปปิรามิดแห่งอำนาจนี้ก็คือบุคคลที่
 เป็นชาวบ้านธรรมดาทั้งหมดในชุมชนบ้านโคกแก้วนั่นเอง

ซึ่งผลการค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกันกับผลการวิจัยของ Floy
 Hunter ที่ว่าอำนาจของผู้นำภายในชุมชนนั้นจะไม่ใช้ระบบอำนาจรวมที่ปิดกั้น
 ทั้งหมด โดยที่มีกลุ่มบุคคลหรือบุคคลหนึ่งบุคคลใดผูกขาดไว้อย่างเด็ดขาด แต่การ
 ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้มีสิ่งแตกต่างกับการค้นพบของ Floy Hunter ตรงที่ว่า
 การค้นพบของ Floy Hunter นั้น ระบบแบบแผนรวมของอำนาจในชุมชนจะ
 เกิดจากการเกี่ยวโยงของกลุ่มต่าง ๆ เข้ามาร่วมดำเนินการ ให้เป็นไปตามนโยบาย
 ที่กลุ่มผู้นำสูงสุดใ้กว้างไว้หรือกำหนดนโยบายไว้แล้วนั้น และจำนวนบุคคลที่ตัดสินใจหรือ
 กำหนดนโยบายต่าง ๆ อย่างค่อนข้างจะเป็นอิสระนั้นจะมีขนาดเล็ก (ที่ไม่แน่นอน
 คายตัวว่าขนาดเล็กนี้มีจำนวนเท่าใดแน่) ส่วนบุคคลที่บริหารหรือจัดการให้เป็นไป
 ตามนโยบายนั้นจะมีจำนวนที่มากขึ้น (อาจจะมีจำนวนถึงร้อย) โดยกลุ่มผู้ตัดสินใจ
 หรือกลุ่มกำหนดนโยบายจะทำให้นโยบายใ้ดำเนินไปปฏิบัติก็โดยการตั้งเอาบุคคลกลุ่มใหญ่ ๆ

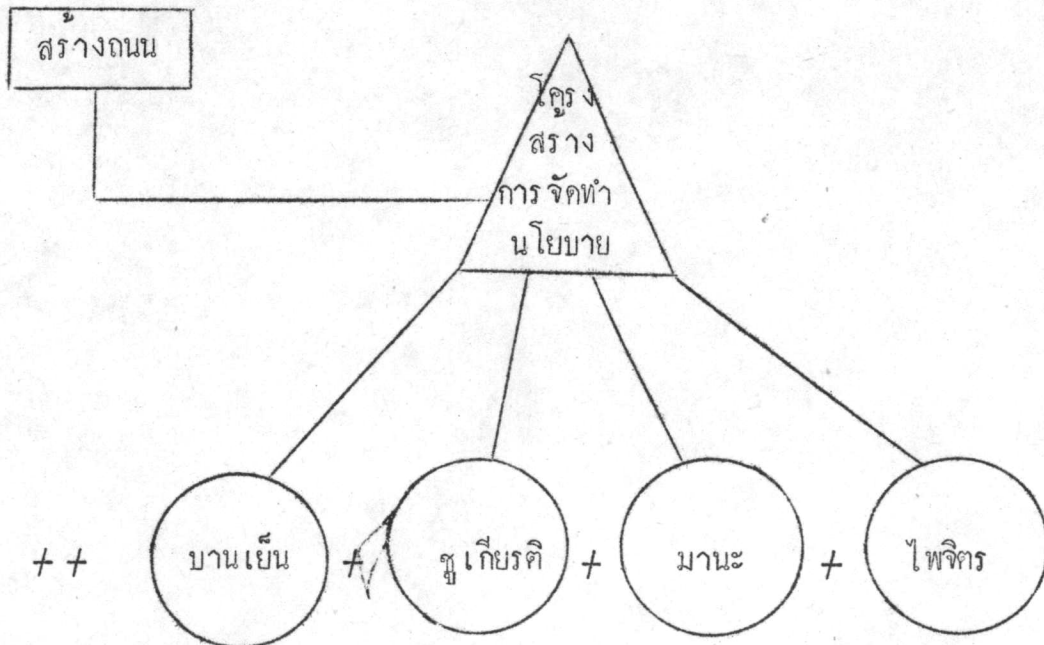
ที่อยู่ในส่วนกลางของโครงสร้างอำนาจมาใช้ ส่วนจะดึงเอากลุ่มใดมาใช้ข้างนั้นขึ้น
 อยู่กับลักษณะโครงการต่าง ๆ ที่วางไว้เป็นสำคัญ ซึ่งอันนี้จะทำให้กลุ่มต่าง ๆ ที่ถูก
 ดึง เข้ามาร่วมดำเนินการนั้นจะเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะของโครงการที่ต่างกัน
 ส่วนในกรณีของชุมชนบ้านโคกแก้วที่ผู้วิจัยคนพบนั้น จะเป็นผู้ผู้นำที่เขามาร่วมกัน
 กำหนดนโยบายนั้น นอกจากจะเป็นกลุ่มที่มีขนาดเล็กมากแล้ว บทบาทที่เด่นของผู้ผู้นำ
 ที่มีต่อการกำหนดนโยบายแต่ละครั้งของผู้ผู้นำแต่ละคนนั้นยังเปลี่ยนแปลงไปตามเรื่อง
 ราวต่าง ๆ (ดังตัวอย่างตามแผนภูมิที่ ๑ - ๔) ซึ่งตนมีความสามารถหรือความถนัด
 ไม่เหมือนกันอีกด้วย และนอกจากนี้บุคคลที่ถูกดึง เข้ามาร่วมงานเพื่อเห็นนโยบาย
 แต่ละโครงการที่วางไว้ประสบผลสำเร็จหรือได้รับการปฏิบัติ นั้น ก็คือชาวบ้านใน
 ชุมชนนั้น ๆ เกือบทั้งหมดนั่นเอง มิได้เป็นกลุ่มย่อยที่มีความชำนาญเฉพาะอย่างแต่
 อย่างใดนั้นหมายความว่าเกือบจะทุกโครงการ ชาวบ้านทั่ว ๆ ไปซึ่งอยู่ในส่วนกลางของ
 โครงสร้างอำนาจจะเป็นผู้ที่เขามาร่วมดำเนินการด้วย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการ
 แตกต่างในผลของการวิจัยทำนองนี้คงจะอยู่ที่ขนาดของชุมชนที่แตกต่างกันนั่นเอง
 เพราะเมือง Atlanta ใน Georgia ที่ Floy Hunter นี้ เป็นแหล่งใน
 การวิจัยนั้นเป็นชุมชนระดับเมืองที่มีประชากร เป็นจำนวนมากกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน
 ส่วนชุมชนบ้านโคกแก้วนั้นเป็นชุมชนระดับหมู่บ้านซึ่งมีประชากร เพียงประมาณ ๑,๑๓๐ คน
 เท่านั้น

แผนภูมิที่แสดงถึงความแปรเปลี่ยนในบทบาทของผู้นำในการร่วมตัดสินใจ
หรือกำหนดนโยบายตามโครงการด้านต่าง ๆ

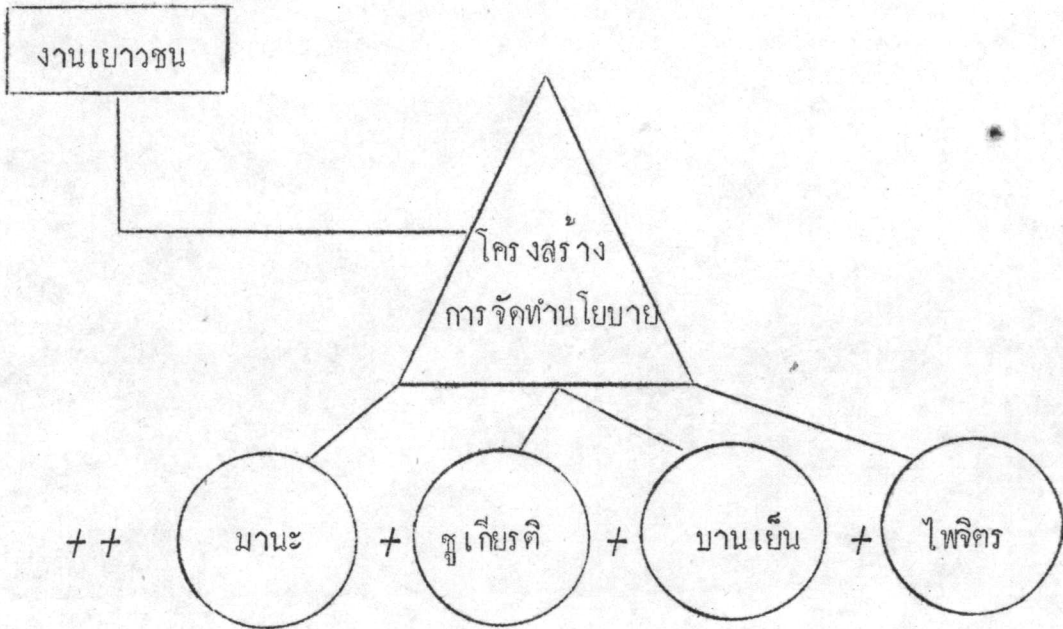
แผนภูมิที่ ๑

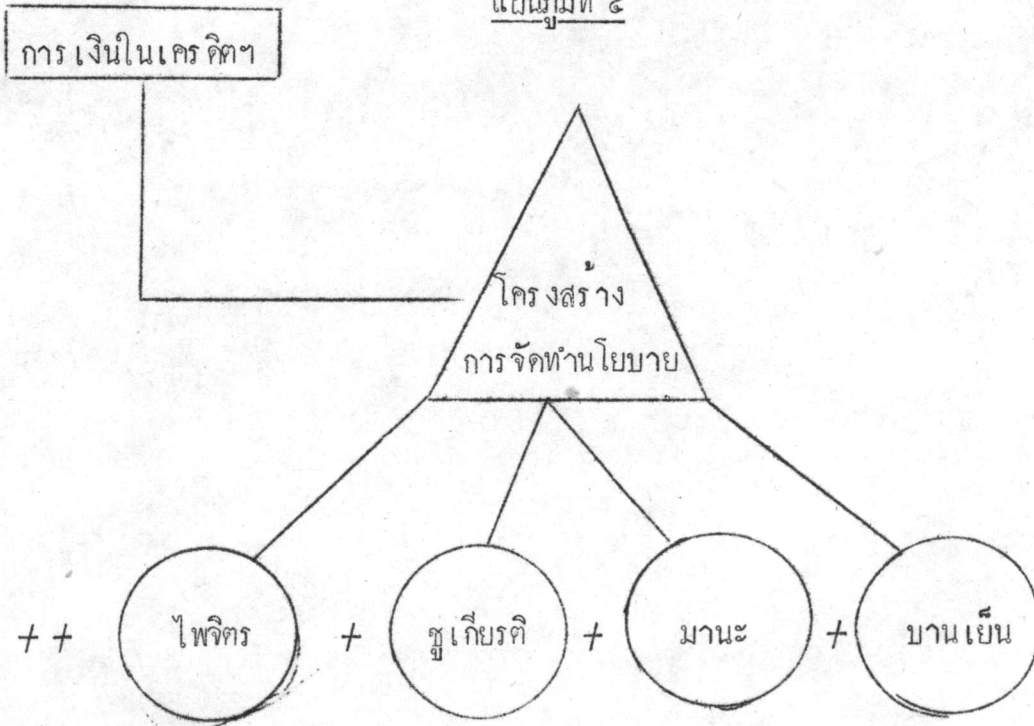
แผนภูมิที่ ๒

แผนภูมิที่ ๓

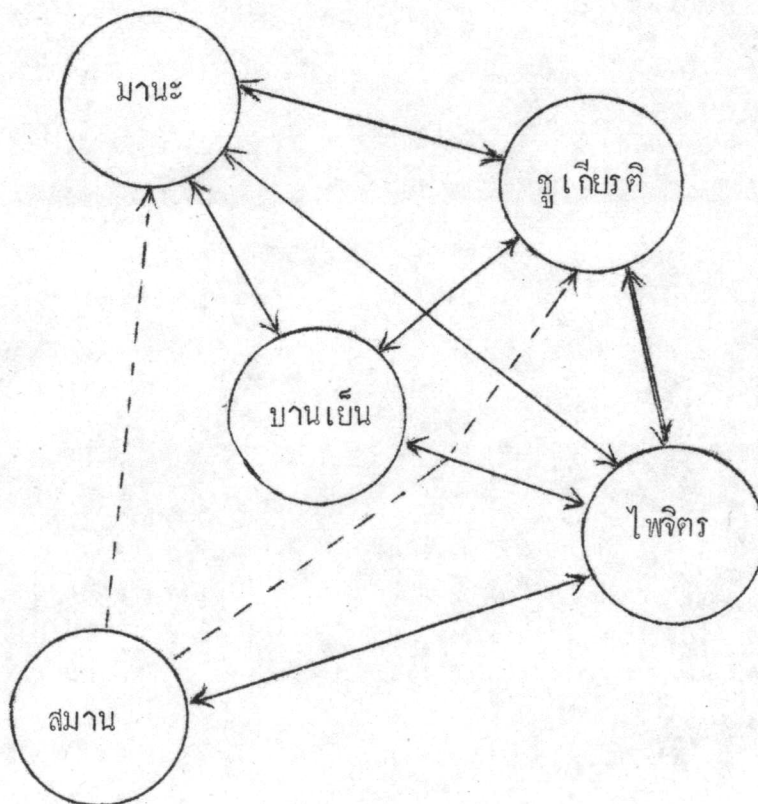
แผนภูมิที่ ๔

ประเด็นสำคัญที่เราน่าจะให้ความสนใจอีกประการหนึ่งก็คือ ความสัมพันธ์ของบุคคลชั้นนำเหล่านี้ทั้งหมดว่าเป็นอยู่อย่างไร ทางที่พอจะให้เราได้เข้าใจประเด็นนี้อย่างง่ายและแจ่มชัดที่สุดก็คือการ เขียนเป็นรูปภาพ ดังนี้

แผนภูมิที่ ๕

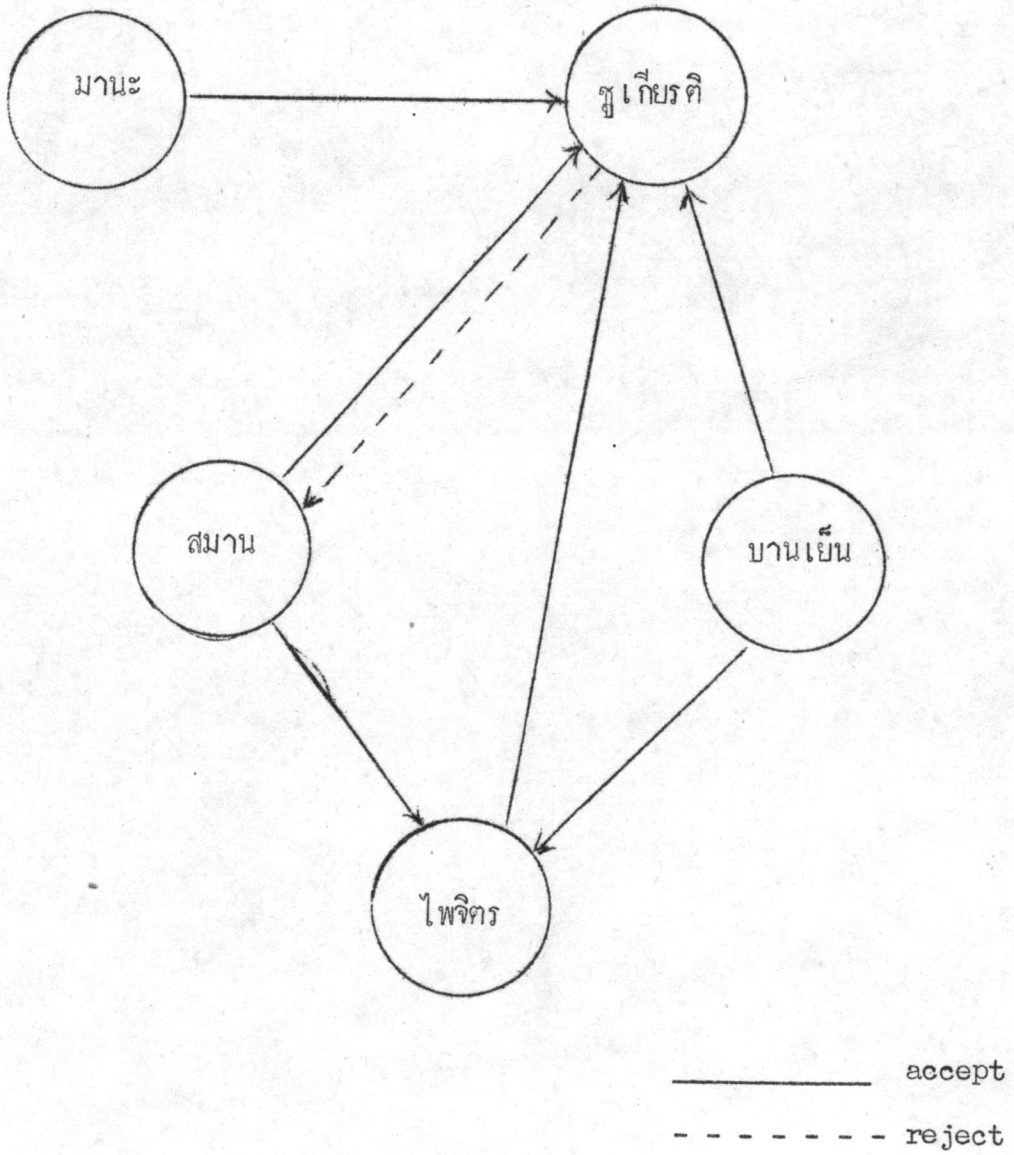
แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของบุคคลชั้นนำในชุมชนบ้านโคกแก้ว

----- การติดต่อทางเดียว
 ————— การติดต่อสองทาง

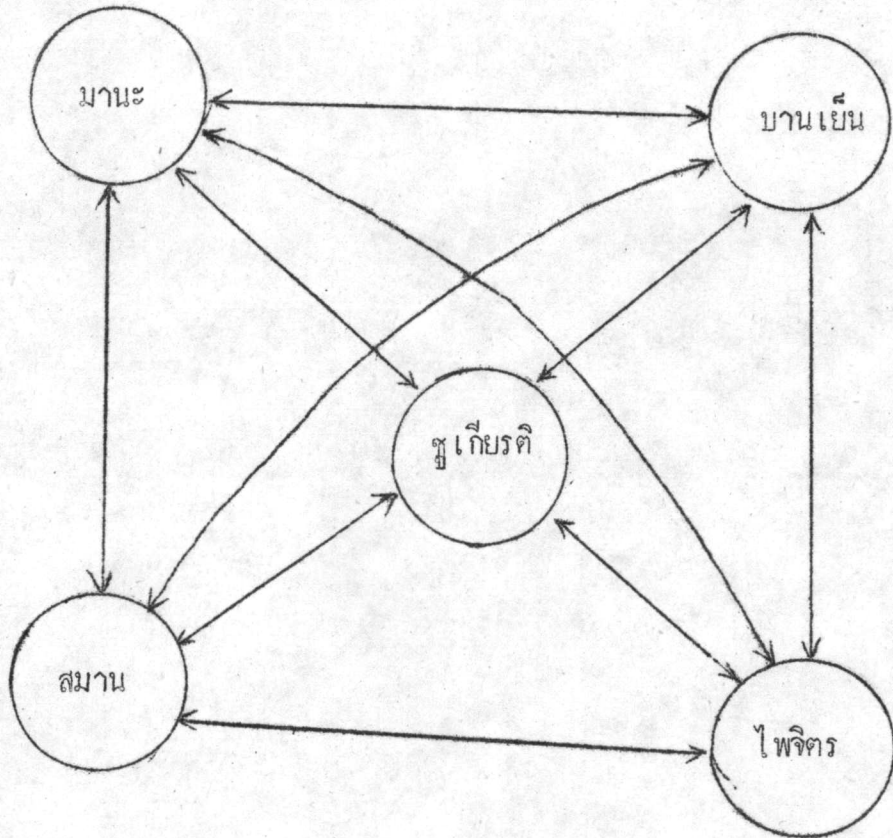
แผนภูมิรูปที่ ๖

แผนภูมิแสดงการ acceptance และ rejection

แผนภูมิรูปที่ ๓

แผนภูมิแสดงการติดต่อที่เป็นทางการระหว่างผู้นำ

จากแผนภูมิภาพที่ ๕ จะทำให้เราเห็นถึงการคบหาสมาคมกันระหว่างบุคคลชั้นนำในชุมชนบ้านโคกวัด เราจะเห็นได้ว่าพ่อชูเกียรติและพอมานะนั้นจะเป็นบุคคลซึ่งบรรดาผู้นำทุกคนจะต้องเข้าไปคบหาด้วย แมว่าท่านทั้งสองจะไม่ชอบหน้าบุคคลที่เขาไปติดต่อคบหาท่านบางคน ข้อเท็จจริงนี้ทำให้เราเห็นถึงอำนาจความสำคัญของพ่อชูเกียรติและพอมานะไค้อีกทางหนึ่ง และสิ่งที่น่าสังเกตุคือ นายไพจิตรและนายบานเย็น จากแผนภาพนี้จะเห็นได้ว่านายไพจิตร กับนายสมานนั้นยังคบหาสมาคมกัน ขณะที่ไม่มีภารกิจติดต่อคบหากันระหว่างนายสมานกับนายบานเย็น (นอกจากการติดต่อกันเมื่อต้องเผชิญหน้ากัน ซึ่งเป็นมรยาททางสังคมเท่านั้น) ทั้งนี้ด้วยเหตุที่นายสมานเชื่อว่านายบานเย็นเป็นคนสนิทของพ่อชูเกียรติ ส่วนนายสมานเองนั้นเป็นคนที่ไม่ชอบหน้าพ่อชูเกียรติและไม่ชอบหน้าและจากการสัมภาษณ์ของผู้วิจัยก็พบว่านายสมานเองก็ไม่ชอบหน้าพ่อชูเกียรติ แต่ที่ต้องวิ่งเข้าไปคบหาด้วยนั้นก็เพราะความจำเป็นแค่นั้นสำหรับนายไพจิตรนั้นเขาเป็นผู้แสวงหาแนวร่วมที่สำคัญคนหนึ่ง ดังนั้นเมื่อเขาตระหนักเป็นอย่างดีว่าตัวเขาเองมิได้เกิดในชุมชนบ้านโคกวัด ทางหนึ่งที่เขาจะหาพรรคพวกได้มาก ๆ ก็คือหาบุคคลที่มีกำเนิดในตระกูลที่ใหญ่โตในบ้านโคกวัดมาเป็นพรรคพวกด้วย ซึ่งนายสมานก็เป็นผู้มีคุณสมบัติดังกล่าว วิธีการที่นายไพจิตรใช้เพื่อดึงนายสมานมาเป็นพรรคพวกนั้น นอกจากจะเป็นการคบหากันอย่างเพื่อนบ้านร่วมชุมชนกันแล้ว นายไพจิตรยังเป็นผู้ที่ดึงเอานายสมานมาเป็นประธานคณะกรรมการฝ่ายเงินกู้ของเครดิตยูเนียนฯ อีกด้วย โดยนายไพจิตรได้ขอร้องในที่ประชุมสมาชิกว่านายสมานเป็นผู้ที่ทำงานคานนี้และเข้าใจงานคานนี้มาตลอด และนายสมานเป็นคนที่มีใจเย็นพูดจาดีวาทะศิลป์ คนเองจึงคิดว่าเหมาะสมกับตำแหน่งนี้ ผลก็คือนายสมานได้ดำรงตำแหน่งนี้ แต่อย่างไรก็ตามนายไพจิตรถึงแม้จะหวังตัวในการคบหาสมาคมกับนายสมานตลอดเวลา ทั้งนี้เพราะนายไพจิตรตระหนักกว่าถ้าเขาคบกับนายสมานสนิทสนมกันมากจนเกินไปแล้ว อาจจะเป็นที่ไม่ชอบใจของพ่อชูเกียรติและนายบานเย็นได้ ดังนั้นนายไพจิตรจะไม่ประมาทในเรื่องนี้เลยเป็นอันขาด และตอนที่เขาจะดึงนายสมานเข้าไว้ในตำแหน่งประธานคณะกรรมการฝ่ายเงินกู้ดังกล่าว

มาแล้วนั้น เขาได้นำเรื่องนี้เข้าไปปรึกษากับพ่อชู้เกียรติในคืนก่อนที่จะมีการประชุม
 เรียบร้อยแล้ว โดยเขาได้อ้างเหตุผลความจำเป็นต่าง ๆ จนพ่อชู้เกียรติเห็นด้วย
 กับความคิดของเขา ในประเด็นที่เกี่ยวกับการแสวงหากำลังสนับสนุนในเรื่องดำเนิน
 งาน และการวางนโยบายสำคัญ แผนภูมิภาพที่ ๒ จะเป็นสิ่งที่เราเห็นได้เป็น
 อย่างที่ว่านายไพจิตรวิ่งเข้าหาบุคคลชั้นนำที่สำคัญทุกคน และในขณะเดียวกันเขาก็
 เปิดช่องโอกาสให้นายสมานซึ่งเป็นผู้นำโดยตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านและมีญาติพี่น้องมาก
 ได้เข้าพบเสมอ โดยเขาไม่ยอมมีเรื่องขัดแย้งอะไรกับใครทั้งหมดยกเสียเลย แสดง
 ให้เห็นว่านายไพจิตร เป็นผู้วางแผนชกโยที่สำคญอย่างยิ่ง โดยที่นายไพจิตร ก็จะต้อง
 โน้มน้าวนายบานเย็นและพ่อชู้เกียรติอย่างมาก เพราะนายไพจิตร เองก็ต้องการแหล่ง
 สนับสนุนหรือความยอมรับจากนายบานเย็นและพ่อชู้เกียรติด้วย และสิ่งที่นายไพจิตร
 พยายามอย่างหนักอีกประการหนึ่งก็คือการ พยายามสร้างบุคคลชั้นนำที่มีความสามารถ
 รับผิดชอบงานของชุมชนบ้านโคกวัดขึ้นมาให้มาก ๆ เพราะสิ่งหนึ่งที่อยู่ในใจของ
 นายไพจิตรตลอดเวลาก็คือ การหาทางลดหรือกำจัดอำนาจในทางโลก (ที่ไม่เกี่ยว
 กับกิจศาสนา) ให้หมดไปจากชุมชนบ้านโคกวัด แต่จากการพูดคุยกับผู้วิจัยนายไพจิตร
 ยอมรับว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องใหญ่ เปิดเผยให้ใครทราบไม่ได้ และขณะเดียวกันตน
 ก็ทราบด้วยว่ามันเป็นเรื่องยาก เพราะการจะทำให้ได้เช่นนั้นชาวบ้านในชุมชนบ้าน
 โคกวัดจะต้อง เป็นผู้ที่มีความรอบรู้และประสิทธิภาพสูงกว่านี้จึงจะจัดการ เกี่ยวกับกิจการ
 ของชุมชนได้ทั้งหมด และส่วนหนึ่งที่นายไพจิตรตระหนักเสมอก็คือการ ราบไคที่ชาวบ้าน
 ไม่มีความรู้ความสามารถที่มากพอแล้ว ก็ไม่มีทางที่จะลดอำนาจของบาคหลวงได้เลย

และสำหรับพอมานะนั้น แผนภาพนี้ก็จะ เป็นสิ่งที่ยืนยันได้เป็นอย่างดีว่า
 พอมานะนั้น เป็นผู้ที่ไม่มีความขัดแย้งกับใคร กระทั่งกับนายสมานซึ่งไม่ชอบหน้าพ่อชู้เกียรติ
 และขัดแย้งกับพ่อชู้เกียรติก็ยังคงคบหาสมาคมกับพอมานะ เสมอ เพียงแต่ว่าพอมานะ เอง
 เท่านั้นที่ไม่ได้พึ่งพาอาศัยในเรื่องที่สำคัญ ๆ จากนายสมาน และพอมานะ เองก็เคย
 เปิดเผยกับผู้วิจัยว่านายสมานเป็นคนไม่ดี คนไม่ชอบหน้านัก แต่จากการสังเกตอาการ
 ที่แสดงออก พอมานะมิได้แสดงความรังเกียจให้นายสมานได้เห็นเลย

ส่วนการติดต่อที่เป็นไปตามตำแหน่งหน้าที่ทางการ แผนภูมิรูปที่ ๗ จะแสดงให้เห็นว่าผู้นำเหล่านี้จะติดต่อกันทั้งหมด แมว่าในส่วนตัวแล้วบางคนจะไม่ชอบหน้ากันก็ตาม เช่น เรื่องเกี่ยวกับทะเบียนราษฎร การแจ้งเกิด แจ้งตาย ย้ายเข้าย้ายออก หมูบ้าน ทุกคนจะติดต่อกับนายสมานฐานะเป็นผู้ใหญ่บ้าน เรื่องเกี่ยวกับพิธีกรรมทางศาสนาทุกคนจะเข้าติดต่อกับพ่อชู้เกียรติฐานะพ่อเจ้าวัด หรือพ่อมานะฐานะเป็นสังฆคาทอลิก (กรณีที่พ่อชู้เกียรติไม่อยู่) เรื่องเกี่ยวกับเศรษฐกิจเนี่ยนทุกคนจะติดต่อกับนายไพจิตร ฐานะประธานเศรษฐกิจเนี่ยน และเรื่องที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ของวัดที่จะต้องผ่านสภาวัดทุกคนก็ต้องติดต่อกับนายบานเย็นในฐานะที่เป็นประธานคณะกรรมการ กลางสภาวัด

ขอบเขตอำนาจของพ่อชู้เกียรติ

ประเด็นสำคัญสุดท้ายที่เราจะพิจารณาถึงก็คือขอบเขตอำนาจของพ่อชู้เกียรติที่มีความกว้างขวางขนาดไหน มีเส้นแบ่งที่ตรงไหน ถ้าจะกล่าวในขอบเขตที่กว้างที่สุดก็คืออำนาจของพ่อชู้เกียรตินั้นจำกัดตัวเองอยู่ในเฉพาะชุมชนบ้านโคกกวักเท่านั้น

และถ้าจะดูในรายละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่าพ่อชู้เกียรติมีอำนาจที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเกือบทุกเรื่อง ทั้งนี้เพราะตำแหน่งที่พ่อชู้เกียรติดำรงอยู่นั้นเป็นตำแหน่งที่ยุ่งเกี่ยวกับชุมชนเกือบทุกเรื่องนั่นเอง ตั้งแต่เรื่องของพิธีกรรม การอบรมสั่งสอนธรรม ซึ่งเป็นเรื่องของศาสนา นอกจากนี้ยังเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับกระทั่งการตัดสินใจความขัดแย้งต่างๆ ที่ชาวบ้านมีต่อกัน (ดูรายละเอียดในภาคผนวก ส่วนที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับวัดคาทอลิกโคกกวัก) นอกเหนือไปจากนั้นตำแหน่งพ่อเจ้าวัดยังเป็นตำแหน่งที่ต้องทำให้พ่อชู้เกียรติกลายเป็นเจ้าของที่ดินรายใหญ่ที่สุดในชุมชนและเป็นเจ้าของโรงเรียนของหมู่บ้าน ข้อเท็จจริงเหล่านี้ทำให้เรามองเห็นว่าพ่อชู้เกียรติอยู่ในตำแหน่งของสถาบันซึ่งเป็นสถาบันรวม (Total Institution) ของชุมชนบ้านโคกกวักของเขตอำนาจของท่านจึงกว้างขวางมาก

แต่อย่างไรก็ตามถ้าเราดูรายชื่อคณะกรรมการของสภาวัดและสำนักงาน
 เคาธิคุณเนี่ยนๆ เราจะไม่พบรายชื่อของพ่อชู้เกียรติ (รวมทั้งพอมานะค้าย) เลย
 ทั้ง ๆ ที่หน่วยงานทั้งสองเป็นหน่วยงานที่สำคัญของชุมชนบ้านโคกวัด และเมื่อเรานำ
 เอาข้อเท็จจริงนี้ไปพิจารณาร่วมกับข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่ปรากฏในชุมชน เช่น กรณี
 ความขัดแย้งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้ง ๓ กรณีนั้นจะเห็นได้ว่า พ่อชู้เกียรติไม่ได้อยู่ใน
 ฐานะที่จะใช้อำนาจของตนได้อย่างตามใจชอบ เพราะบรรพตฐานของสังคมและ
 ลักษณะความสัมพันธ์ทางสังคมประ กอบกับอำนาจจากระบบราชการ ภายนอกชุมชนจะ
 เป็นเครื่องจำกัดอำนาจของพ่อชู้เกียรติให้อยู่ในขอบเขตหนึ่ง และเมื่อนำข้อเท็จจริง
 เหล่านี้ไปพิจารณาร่วมกับลักษณะการ ประชุม เพื่อคัดลินิกและวาง โครงการสำคัญต่าง ๆ
 ของหน่วยงาน เคาธิคุณเนี่ยนและสภาวัด (ในกรณีที่ไม่ใช่ เรื่องที่เกี่ยวกับทางวัดโดย
 ตรง) ซึ่งจะไม่มีความคล่องตัวเลย จะทำให้เราเห็นความจริงที่ว่า ในกรณี
 ที่เป็น เรื่องของชาวบ้านหรือ เรื่องของทางโลกอย่างชัดเจน อำนาจของพ่อชู้เกียรติ
 จะเข้ามายุ่ง เกี่ยวโดยเปิดเผยไม่ได้ เพราะถือว่าไม่ใช่กิจของบาทหลวง

แต่อย่างไรก็ตามก็ มีคดีต่าง ๆ ที่ได้จากที่ประชุมจะสำเร็จผลอย่างก็ก็คือเมื่อ
 พ่อชู้เกียรติมีความ เห็นที่สอดคล้องค้าย

สรุปก็คือ ขอบเขตหรือเส้นแบ่งอำนาจของพ่อชู้เกียรตินั้น เราพิจารณา
 เห็นได้ยากมาก เพราะอำนาจของท่านนั้นแทบจะสอดแทรกเข้าไปในทุกกรณี ทั้งนี้
 ก็ด้วยเหตุที่ว่าตำแหน่งของท่านนั้นเป็นตำแหน่งที่สังกัดอยู่ในสถาบันซึ่งมีฐานะ เป็น
 Total Institution ของชุมชน แต่อย่างไรก็ตามในเรื่องที่เกี่ยวกับกิจกรรม
 ทางโลก ซึ่งเป็นเรื่องใหม่ ๆ และเห็นได้ชัดว่าไม่ใช่ เรื่องของบาทหลวงแต่เป็น
 เรื่องที่ชาวบ้านทำกันเองได้ เช่น เรื่องการคัดถนน การพิจารณาเงินกู้ของ เคาธิ
 คุณเนี่ยน ฯลฯ พ่อชู้เกียรติก็เข้ามายุ่ง เกี่ยวอย่างเปิดเผยไม่ได้

อำนาจภายนอกชุมชนบ้านโคกวัด

ข้อเท็จจริงประการหนึ่งของชุมชนชนบทไทยก็คือ การที่ต้องมีฐานะเป็นหน่วยย่อยพื้นฐานสุด ซึ่งเราเรียกกันว่า "หมู่บ้าน" ของระบบการปกครองประเทศ ซึ่งยอมเป็นที่แน่นอนว่าอำนาจจากระบบการปกครองประเทศจะต้องมีผลต่ออำนาจภายในชุมชนหรือหมู่บ้าน ตำแหน่งที่เป็นทางการตามที่ราชการกำหนดไว้สำหรับผู้นำในหมู่บ้านคือ "ผู้ใหญ่บ้าน"

ในกรณีของเรานี้ ชุมชนบ้านโคกวัดและชุมชนบ้านหนองสะแกถูกจัดให้อยู่ในเขตการปกครองเดียวกันคือ หมู่ ๒ มีนายสมานเป็นผู้ใหญ่บ้าน และเนื่องจากชุมชนบ้านโคกวัดและชุมชนบ้านหนองสะแกเป็นชุมชนคนละชุมชนกัน (รายละเอียดอยู่ในภาคผนวก) ดังนั้น ฐานะอำนาจหรือภาวะผู้นำของนายสมานในชุมชนทั้งสองจึงน่าจะมีฐานะแตกต่างกัน แต่อย่างไรก็ตามเราจะไม่กล่าวถึงประเด็นในที่นี้ เพราะเราจะจำกัดเรื่องราวทั้งหมดให้อยู่เฉพาะ โครงสร้างอำนาจภายในชุมชนบ้านโคกวัดเป็นหลัก ดังนั้นในฐานะที่ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้าน นายสมานจึงเป็นผู้ที่เป็นตัวเชื่อมที่เป็นทางการระหว่างชาวบ้านภายในชุมชนบ้านโคกวัดกับระบบราชการ ซึ่งก็คือระบบของอำนาจในระดับที่กว้างใหญ่เหนือระดับชุมชนขึ้นไปนั่นเอง แต่ตามข้อเท็จจริงแล้วนายสมานเป็นเพียงตัวเชื่อมในเรื่องของงานประจำวัน เช่น งานทะเบียนราษฎร ทะเบียนอาวุธปืน ฯลฯ เสียมากกว่า แต่เรื่องที่เป็นนโยบายสำคัญ ๆ นั้น ทางกิ่งอำเภอมักจะมอบหมายให้นายบ้านเย็นเป็นผู้ดำเนินการ เสียมากกว่า ทั้งนี้เพราะผู้ใหญ่ที่ทำงานบนที่ว่าการอำเภอจะเชื่อใจในความรับผิดชอบของนายบ้านเย็นมากกว่านายสมาน

อำนาจจากระบบราชการซึ่งเป็นอำนาจที่อยู่เหนือระดับชุมชนนี้ นอกจากจะเห็นได้ความมั่นคงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้บุคคลใดบุคคลหนึ่งมีอำนาจขึ้นมาในชุมชน และทำให้ระดับภาวะผู้นำของบุคคลใดบุคคลหนึ่งต่างออกไปจากบุคคลอื่นดังกรณีของนายบ้านเย็นและนายสมานแล้ว มันยังเป็นส่วนที่ทำให้ผลการกระทำที่จะใช้อำนาจของ

บุคคลชั้นนำต้องแปร เปลี่ยนความสำเร็จอีกด้วย ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดในเรื่องนี้คือกรณี
จดหมายวอนขอให้ครูใหญ่ออกจาก การ เป็นครูที่พออยู่ เกียรติมีไปถึงศึกษานิเทศการอำเภอ
แต่ทางศึกษานิเทศการอำเภอไม่ยอมรับร่วมกับพออยู่ เกียรติด้วย ซึ่งนอกจากทางศึกษานิเทศการ
อำเภอเห็นว่าพออยู่ เกียรติทำไปโดยไม่มีเหตุผลเพียงพอ ข้ามชั้นตอน (ดังที่ได้กล่าวใน
รายละเอียดไปแล้วนั้น) แล้ว ครูใหญ่ยังเป็นบุคคลที่สนิทสนมกับศึกษานิเทศการอำเภอและ
เจ้าหน้าที่แผนกศึกษานิเทศการอำเภอเกือบทั้งหมดอีกด้วย ผลก็คือพออยู่ เกียรติไม่สามารถ
ไล่ครูใหญ่ออกไปได้ ทั้ง ๆ ที่ตนเองมีตำแหน่งเป็นทั้งเจ้าของและผู้จัดการ โรงเรียน
เทวรักษ์แห่งนี้ และทางคณะสงฆ์คาทอลิกก็ให้อำนาจจัดการ เรื่องนี้ได้เต็มที่ (และ
ตามรายละเอียดที่กล่าวมาในเรื่อง เฉพาะกรณีนี้ จะเห็นได้ว่า พอเจ้าวัคได้ทำ
จดหมายวอนขอให้ครูใหญ่ออกจาก การ เป็นครูสอนที่ โรงเรียนเทวรักษ์เกือบจะ โดย
ทันทีที่กลับถึงวัดคาทอลิกโคกวัด)

การ เปลี่ยนแปลงทางสังคมที่มีผลกระทบต่อ โครงสร้างทางอำนาจ

สิ่งแรก ที่เห็นว่าการ เปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนก็คือ จำนวนประชากร ที่เพิ่ม
ขึ้นจนทำให้เกิดปัญหา โดยเฉพาะปัญหาที่เกี่ยวข้องกับที่ดิน ปัญหาไม่มีได้จำกัดตัว
ของมันเองอยู่แต่ เฉพาะ เรื่องการขาดแคลนที่เพาะปลูกเท่านั้น แต่มันได้ขยายตัว
กว้างออกไปจนกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านที่เป็นญาติพี่น้องกัน
เพื่อนบ้านร่วมชุมชนโคกวัดด้วยกัน ตลอดจนความขัดแย้งที่แผ่กระจายระหว่างชาวบ้าน
กับทางบาทหลวง (โดยเฉพาะ กับพอเจ้าวัค) หรือวัดคาทอลิกโคกวัด

ชาวบ้านจำนวนหนึ่ง (แต่ยังเป็นส่วนข้างน้อย) ในชุมชนบ้านโคกวัดมอง
เห็นว่าตนเองไม่ได้รับความ เป็นธรรมจากการตัดสินกรณีพิพาท เรื่องที่ดินระหว่างคน
กับกรณีที่ดินพอเจ้าวัคได้ตัดสินลงไป (ดูในรายละเอียดภาคผนวกส่วนที่ว่าด้วยอาชีพ
และการทำมาหากิน) นอกจากนี้สิ่งที่เราเห็นได้ชัดจากเยาวชนซึ่งเป็นชาวบ้าน
กลุ่มอายุที่น้อยหน่อย คือทัศนคติที่ตนเองมีต่อที่ดินจำนวนค่อนข้างมากของกลุ่มเยาวชน

มีความเห็นว่า ที่ดินที่บรรพบุรุษของเขาลงทุนและบุกเบิกกับมีอนั้น ควรจะเป็นกรรมสิทธิ์ของพวกเขามิใช่ เป็นของวัดอย่างที่มันเป็นอยู่

ทัศนคติหรือความคิดเห็นที่กลุ่มเยาวชนมีต่อที่ดินทำนองนั้นนอกจากเราจะมองว่าส่วนหนึ่งมาจากแรงกดดันทางประชากรที่มากพอจนกระทั่งทำให้ที่ดินกลายเป็นสิ่งมีคุณค่าแล้ว เรายังต้องยอมรับในข้อเท็จจริงต่าง ๆ อีกมากมาย แต่ที่สำคัญและน่าที่จะนำมาพิจารณากันในที่นี้ก็คือการติดต่อกับชุมชนหรือสังคมในระดัที่กว้างใหญ่ออกไปจากชุมชนบ้านโคกวัดของคน

จากการสัมภาษณ์พูดคุยกับชาวบ้านชุมชนข้างเคียงของบ้านโคกวัด ผู้วิจัยพบว่าชาวบ้านเกือบทั้งหมดของชุมชนข้างเคียงมีความเห็นว่ชาวบ้านโคกวัดนั้นโง่ที่ยอมให้ที่ดินเกือบทั้งหมดตกเป็นสมบัติของทางวัดคาทอลิกโคกวัด ดังนั้นการติดต่อกันระหว่างชาวบ้านชุมชนบ้านโคกวัดและชาวบ้านชุมชนข้างเคียงที่มีต่อกันทุกเมื่อเชื่อกันว่าทัศนคติหรือความคิดเห็นทำนองนี้จึงมีไม่พ่นที่จะถ่ายทอดไปสู่ชาวบ้านโคกวัดโดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนหรือวัยรุ่นที่มีความศรัทธาในศาสนาภคยานัก ไม่เพียงแต่เท่านั้น เพราะปัจจุบันการติดต่อกับสังคมภายนอก เช่น สังคมเมืองหรือกระทั่งเมืองหลวงยังเป็นไปได้ด้วยความสะดวก โดยเฉพาะในแง่ของข่าวสารแล้ว หนังสือพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ จะเป็นตัวการในการถ่ายทอดไปสู่ชาวบ้านโคกวัดได้ในวันต่อวัน การติดต่อกับสังคมในระดัที่ใหญ่กว่าซึ่งมีทัศนคติต่อทรัพย์สิน โดยเฉพาะที่ดินแตกต่างไปจากคน ย่อมที่จะทำให้ชาวบ้านโคกวัดโดยเฉพาะเยาวชนกลุ่มวัยรุ่นเกิดความคิดเปรียบเทียบและเปลี่ยนทัศนคติไปตามทัศนคติของสังคมใหญ่

(การเลียนแบบที่กลุ่มเยาวชนบ้านโคกวัดทำตามสังคมภายนอกนี้เห็นได้ชัดเจนมากในกรณีของการชุมนุมประท้วงขับไล่ครูใหญ่ เพราะ การชุมนุมครั้งนั้นมีการเขียนโปสเตอร์โจมตีครูใหญ่เหมือน ๆ กับที่ทำกันในกรุงเทพฯ)

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลงทางค่านศร ฐรูกิจและสังคมมีผลอย่างยิ่งต่อทัศนคติของชาวบ้าน (โดยเฉพาะที่รุนแรงมากก็คือกลุ่มเยาวชน)

ในเรื่องของที่ดิน และทางวัดคาทอลิกโคกวิคตลอคจนศาสนจักร คาทอลิกในประเทศไทยก็ตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงในค่านี้นี้ จึงได้มีนโยบายที่จะยอมขายที่ดินเหล่านี้ให้กับชาวบ้านในชุมชนโคกวิค แต่ชาวบ้านกับทางวัดคาทอลิกโคกวิคยังคงตกลงกันไม่ได้ในเรื่องของราคาซื้อขาย โดยชาวบ้านเห็นว่าราคาที่ทางวัดกำหนดนั้นสูงเกินไป และสำหรับเรื่องนี้กลุ่มวัยรุ่นก็ได้แสดงความคิดเห็นกับผู้วิจัยว่า "พ่อแม่ของพวกคนไม่ควรจะต้องเสียเงินซื้อสมบัติที่พ่อแม่ของพ่อแม่พวกคนสร้างทำขึ้นมาเลย"

ส่วนในค่านของบุคคลชั้นนำ เราจะเห็นได้ว่าแนวความคิดของนายไพจิตรก็คือ แนวความคิดที่จะกำจัดอำนาจที่ทางบาทหลวงมีนอกเหนือจากเรื่องทางศาสนาให้หมดไปนั่นเอง

และเมื่อเราพิจารณาจากประวัติในเรื่องของการบริหารงานในชุมชนบ้านโคกวิคที่ผ่านมา เราจะพบว่าแต่เดิมนั้นชาวบ้านไม่มีความรู้และบริหารงานไม่เป็นทางบาทหลวง โดยเฉพาะพ่อเจ้าวัดในอดีตจึงต้องเป็นผู้ที่ริเริ่มและเป็นตัวนำในการบริหารงาน แต่ปัจจุบันนี้หน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ตั้งขึ้นนั้นกลายเป็นแหล่งในการสร้างผู้นำ และบุคคลากรผู้บริหาร จนเกือบจะพร้อมหมดอยู่แล้ว

การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ล้วนแต่เป็นการทำลายอำนาจในตำแหน่งของพ่อเจ้าวัดเป็นอย่างมาก เพราะเราจะเห็นได้ว่าถ้าที่ดินเปลี่ยนมือไปกลายเป็นกรรมสิทธิ์ของชาวบ้านเมื่อไร อำนาจในตำแหน่งของพ่อเจ้าวัดก็อาจจะลดความหมายลงไปมากที่สุดทีเดียว และถ้ายิ่งความไฝฝืนของนายไพจิตร เป็นจริงขึ้นเมื่อใด ก็จะเป็นสิ่งที่ลดอำนาจของพ่อเจ้าวัดลงมากขึ้นไปอีก

แต่อย่างไรก็ตาม อำนาจทางศาสนาของพ่อเจ้าวัดนั้นเราก็จะเห็นว่ามีความสำคัญอย่างมากมาโดยตลอดชีวิตชุมชนบ้านโคกวิคอยู่แล้ว และเมื่อถึงคราวที่จะต้องเสียอำนาจทางค่านอื่นที่นอกเหนือจากเรื่องศาสนาที่ไม่ใช่ว่าจะกระทบกระเทือนจนตำแหน่งพ่อเจ้าวัดหมดความหมายไปเลย และถ้าเราพิจารณากันให้ถี่ถ้วนแล้วจะเห็นได้ว่า บทบาทที่พ่อมานะแสดงหรือกำลังทำอยู่ในปัจจุบันนี้น่าที่จะเป็นแบบอย่างให้กับ

บาทหลวงซึ่งอาจจะรวมทั้งผู้ที่ดำรงตำแหน่งพอเจ้าวัดแห่งวัดคาทอลิกโคกวัดในอนาค
ไคกระทำตาม เพราะเราจะเห็นไ้ความหมายของพอมานะนั้นเป็นบทบาทที่ปราศจาก
การขัดแย้งกับชาวบ้านทั้งมวลในชุมชน ซึ่งอันนี้ก็เป็นสิ่งที่สอดคล้องหรือส่งเสริมการ
หน้าที่หลักของศาสนา คือการบูรณาการรวมหน่วย (Integration) ใ้กับ
สมาชิกทุกหน่วยในสังคมให้เป็นหนึ่งเดียวกันนั่นเอง.